

WESTERN

Teri Majls

ZLATO

BR0J 246 • 27 DINARA

R
ROTO
BIBLIOTEKA
X-100

WESTERN

246

1991

Teri Majls

APAČI TOM I ZLATO

X-100

Urednik izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Recenzent
V DUBRAVČIĆ

Lektor
J. STOJIĆEVIĆ

Izdaje i štampa NIŠP »DNEVNIK« Novi Sad, Vojvodanskih brigada 7, telefon 021/621-555 ● Žiro račun 65700-603-7711 ● Direktor »Dnevnika« Miodrag Karadžić ● Za izdavača: Ilija Vojnović ● Odgovorni urednik: Milorad Predojević ● Grafički urednik: Juliš Arvanitidis ● Sekretar redakcije: Zdenka Karabasil ● Korektor: Dragan Matović

YU ISSN 0353—1287
Rukopisi se ne vraćaju

APAČI TOM I ZLATO

1.

PO KRVAVOM TRAGU

Jednog lepog julskog dana 1853. na brežuljcima Planine Apača, što se iz prerije nižu i uzdižu jedan nad drugim, da bi se negde na polovini planine sjedinili u jedinstven masiv iz koga na sve strane štrče visovi, kao da se takmiče, začinjala se ova istinita priča.

Sunce na horizontu nije bilo odskočilo ni za pola koplja, kad su se na proplanku jednog od ovih brežuljaka sa koga se za manje od pola sata moglo spustiti u preriju, pojavila dva čoveka, po nečemu veoma slična, a u mnogo čemu, opet, različita.

Jedan, što je jahao na divnom vrancu sa belim trouglastim belgom na čelu, bio je visok, mlad i snažan belac tridesetih godina u odeći od jelenske kože, kakvu nose traperi, i indijaskim mokasinama, kome je bujna valovita svetlosmeđa kosa virila ispod krznene kape i u zulufima se spuštala sve do viličnih kostiju.

Drugi, Indijanac iz plemena Apača, na kao sneg belom konju, otprilike vršnjak belca bio je, ako su se Indijancu godine mogle i približno odrediti, visok i snažan kao i onaj prvi, sa kao

zift crnom kosom, povezanom preko čela ispresavijanom crvenom maramom, tako da su mu uvojci padali po ramenima i plećima.

Pedesetih godina prošlog veka, svi su se slagali u tome da je Planina Apača, u sklopu masiva Gvadalupe, jedna od najlepših teksaških planina. Izuzev onog krševitog dela na severo-zapadu, koji je, opet, na svoj način privlačan, sva je pod gustom šumom. Što bi se čovek više penjao uz nju, šuma je od listopadne prelazila u četinarsku, te gorostasne jele, omorike i borovi ponekad nisu dozvoljavali ni suncu da se probije u nju. Puna izvora, brzih bistrih potočića i divljači, Planina Apača bila je prava blagodet za lovce koji su se usuđivali da po njoj love, ali i za Indijance iz plemena Apača, što su na njoj, povlačeći se iz prerije, našli utočište i planinu nazvali svojim imenom, stavljajući već i time bledolikima do znanja da ona pripada njima.

Upravo preko jednog takvog potočića, što je presecao proplank i na drugoj strani nestajao niz strminu, projahaše ona dvojica mladih ljudi i, gledajući u bujnu travu s njegove druge strane, kao da nešto traže, zaustaviše konje.

—Evo ga, moj beli brate! — uzviknu Indijanac. — Trag krvi se nastavlja u onom pravcu — dodade pokazavši rukom prema šumi.

—Siguran sam da neće još dugo izdržati — primeti mladić na vrancu. — Mnogo krvi mu je do sada isteklo.

— I Crveni Soko misli kao i njegov brat Visoki Jasen — složi se indijanac, pa nastavi po tragu krvi, koja se primećivala na sva-ka dva koraka, i po tragovima četiri mala kopita, kakva ostavlja jelen što poslednjim snagama pokušava da se spase bekstvom.

— Ovde je pao, ili se odmarao — pokaza traper na uvaljanu travu i nešto više krvi. — Ako požurimo, ubrzo ćemo naići na njega ili ćemo ga stići.

Četvoronožac se nije predavao.

Pratili su njegov trag više od jednog sata kroz šumu i preko pašnjaka, skrećući sve više na severo-zapad u predeo planine, gde su se već počele javljati kamene gromade obrasle šipražjem i zaklonjene ponegde visokim krošnjama drveća, a gde je trava sve više ustupala mesto kamenu, što se sada odranjao pod konjskim kopitama i kotrljao niz strminu.

Sada su sve češće nailazili na mesta na kojima se životinja odmarala, ostavljajući za sobom lokvice krvi.

Onda je trag savio oko nekoliko visokih zgusnutih grmova bodljikave rašljice, što se bila isprečila ispred grupe zbijenih kamenih blokova.

Indijanac pođe na tu stranu, a traper ostade da osmatra unao-kolo, tražeći po logici pravac kojim je ranjena životinja odatle mogla da produži.

— Neka Visoki Jasen dođe ovamo — začu iza grma glas svog prijatelja koji mu se učini čudan, te i on pođe oko grmlja.

— Naš jelen je ovde — dočeka ga Crveni Soko koji beše sjahao sa belog mustanga. — Neka moj beli brat pogleda šta se ovde još nalazi.

Nekoliko trenutaka traper je nemo posmatrao ono što se pred njim nalazilo, a zatim je sjahao.

Od bodljikavog grmlja do stena nije bilo više od tri koraka čistine. Na tom prostoru sada je ležao iznemogli jelen sa strelom u telu. Ali on u tom času i ne zadržava traperovu pažnju zbog onog unaokolo što je primetio.

Najpre, bio je tu potpuno ogoljen kostur konja, čija se glava odvojena od trupa još uvek nalazila u oglavu, s demom među zubima, dok je dizgin bio namaknut na šiljati ispust stene.

Dva koraka desno, u pukotini stene, kroz koju se malo povijen čovek mogao uvući, nalazila su se uglavljena primitivno napravljena vratanca od debelih grana povezanih likom, upletenih prućem i konopcem, tako da je zatvarala otvor štiteći ga od ulaska zveri i nepogode.

Traper pride, obuhvati ih i izvuče iz ležišta u kamenu, a zatim zaviri unutra.

Kosa mu se podiže na glavi.

Nije to bila prostrana pećina. Pre je to bilo nešto veće udubljenje u steni, duboko i široko oko

tri koraka, i visoko toliko da bi se čovek srednje visine mogao uspraviti.

Na jednoj polovini tog prostora, na ležaju od paprati, nalazio se ljudski kostur u očuvanoj, ali mestimično krvavoj košulji, prsluku i sakou od debelog sukna koji je, takođe, na jednom mestu, bio krvav. Na sedlu koje je služilo kao uzglavlje, bila je potpuno čista i očuvana ljudska lobanja, odvojena od vratnih pršljenova što su nestali pod košuljom. Razdrljena košulja na sredini grudi otkrivala je rebra i kičmeni stub, a do pola zavrnuti rukavi košulje kosti podlaktice i šaka.

Na drugoj polovini prostorijske videlo se mesto za ognjište sa nekoliko nedogorelih ugaraka i gomilom suvog granja.

Kad je traper ušao, saginjući se da ne udari glavom o kamenu tavanicu, zapazio je još nekoliko detalja.

Iza sedla je ležao šešir, do nje ga četurica, pa nekakva beležnica sa olovkom zadenućom u sredini, a kraj desne šake kostura kolt bez ijednog metka.

Nešto je privuklo njegovu posebnu pažnju.

Bio je to kostur zmijske, dugačak bar četiri stope, potpuno očuvan, osim glave koja je bila smrskana.

2.

PORUČNIKOVA BELEŽNICA

Trgao se kad je osetio ruku svojega prijatelja na ramenu.

— Sad mi je jasno, moj beli brate, otkud kostur onog mustanga — rekao je Indijanac tiho.

— Ranjeni bledoliki se sklonio ovde i tu ga je zadesila smrt. Njegovog mustanga, koji nije mogao da se oslobodi, ubili su kojoti i pume.

— Šta kaže Crveni Soko za ovu zmijsku? — upita ga traper.

— Zmija je napala bledolikog dok je još bio živ i on ju je ubio — sledio je kategoričan odgovor.

— A, možda je baš ta zmija ubila belog čoveka — odvrati traper, pa podiže beležnicu, koja je bila prekrivena raznesenim pepelom sa ognjišta, kao, uostalom, i svi ostali predmeti.

— Šta je to Visoki Jasen našao? — zainteresova se Indijanac gledajući kako on prelistava beležnicu i otresa sa nje pepeo.

— To je totem belog ratnika u koji je on upisivao neke važne događaje iz svog života — odvrati traper, a onda se trže i udari glavom o kamenu tavanicu.

To ne izmače iz vida njegovom prijatelju.

— Šta je to iznenadilo mog belog brata?

— Visoki Jasen je dobro poznavao ovog belog čoveka. Visoki Jasen i on su se borili u istom eskadronu protiv Meksikanaca. Crveni Soko se seća kad je to bilo?

— Da! Crveni Soko se seća. Od tada se zima pet puta smenila sa letom. Bledoliki su pobedili Meksikance.

— Hoće li moj crveni brat da čuje šta je taj beli čovek ubeležio u svoj totem?

— Uši Crvenog Sokola su spremne.

Traper počeo da čita:

Zovem se Frenk Dickinson. Poručnik sam drugog eskadrona Prvog teksaškog konjičkog pu-ka.

Da bih sačuvao od zaborava neke važne detalje iz svog ži-vo-ta, počev od onog trenutka kad sam izašao iz Vojne akademije u Vest Pointu kao oficir, vratio se u svoj Teksas i bio primljen u Prvi teksaški konjički puk, bele-žiću ukratko sve ono što se od tog dana dogodilo u mojoj voj-ničkoj karijeri. . .

Dnevnik je počinjao tim, po Dickinsonovom mišljenju za nje-ga veoma važnim događajem koji se zbio u leto 1843. godine. Sledilo je nekoliko informacija o starešinskom kadru i jedinici u koju je dospeo i o čestim sukobi-ma sa Komančima.

Usledili su, zatim, događaji što su se zbili dve godine kasnije, svrstani po datumima.

•Trideseti decembar 1845. Kao što se i očekivalo, Teksas pristu-pa Uniji američkih država. Umesto da se spremamo da do-čekamo Novu godinu, mi se spremamo za rat protiv Meksi-kanaca, kojima se taj korak Tek-sasa neće svideti.

Najavljeno je približavanje meksičkih snaga graničnoj reci Rio grande, pa je i naš puk do-bio naređenje da krene prema jugu. . .

Petnaesti februar 1846 — Ra-tujemo sa promenljivom srećom. Meksičke snage su nadmoćnije, ali se mi nadamo uspehu, čim stignu pojačanja Unije sa seve-ra. Naše ranije akcije protiv Ko-manča bile su igrarije prema ovom pravom ratu gde se ma-sovno gine na obema stranama.

• Nekoliko narednih stranica bilo je posvećeno tom ratu . Po-ručnik Dickinson je bio dva puta ranjen. Njegov moral nije više onakav kakav je bio kad je tek izašao iz Vojne akademije. On proklinje rat i Meksikance i želi da se sve što pre završi.

A onda eksplozija oduševlje-nja!

Deseti mart 1848 — Eureka! Pobeda! Pobeda! Pre neki dan je naša armija pobedila meksičku kod Buena Viste i Čapultepeke! Rat je završen! Danas je potpi-san ugovor u Gvadalupe Hidal-gu, po kome je Meksiko priznao poraz i predao nam Kaliforniju i Novi Meksiko.

Jedanaesti mart 1848 — Nala-zimo se u gradiću Fabens kraj Rio-Grande. Danas se naš es-kadron sukobio sa jednom če-tom Meksikanaca, koji nisu pri-znavali poraz, ni potpisani ugo-vor o miru. Odeljenje od dvade-set pet konjanika, kojim je ko-mandovao kaplar Tom Lin, veo-ma hrabar vojnik i jedan od naj-boljih strelaca u puku, poznatiji po nadimku Apači Tom, zarobi-ulo je ceo oficirski kor čete. Po-sle toga je i četa položila oružje. .

— Taj bledoliki u plavom mundiru spominje mog hrabrog belog brata Visokog Jasena — prekide traperovo čitanje Indija-nac.

— Da! — uzvрати traper. — Po-ručnik Dickinson je tačno zapi-sao. Nije zapisao to da smo zaro-bili i celu četnu arhivu smešte-nu u jedan zaključani kovčežić.

— Neka Visoki Jasen nastavi da čita. Možda će još biti reči o

njemu u tom totemu bledolikog — podstaće ga Crveni Soko.

On nastavi:

Dvanaesti mart 1848 — Rano ujutro pozvao me kapetan Džefri Hober, komandir našeg eskadrona. U njegovom šatoru nalazio se i poručnik Kenet Šofild, njegov zamenik, deset godina stariji od mene, koji je oficirski čin stekao još 1836. kad se Teksas u samostalnom ratu protiv Meksikanaca izborio za slobodu.

»Dikinsone, obratio mi se kapetan Hober, »imam za vas jedan važan zadatak. Nadam se da ćete ga izvršiti, kao što ste do sada uvek izvršavali moja naređenja«.

»Razume se gospodine«, odvratio sam jednovremeno polaskom i razočaran, jer sam očekivao odsustvo koje bi mi omogućilo da vidim devojkicu koju sam voleo.

Kapetan kao da je čitao moje misli, dodao je:

»Kad ispunite zadatak, možete otići petnaest dana kući da vidite svoje«.

Čekao sam da mi kaže o čemu se radi, u želji da zadatak ne bude težak i da ga mogu što pre obaviti.

Kapetan se saže i sa zemlje podiže kovčežić koji je Apači Tom, hoću reći kaplar Tom Lin, oduzeo od zarobljenih meksičkih oficira.

»Ovde se ne nalazi četna arhiva, poručniče«, reče mi kapetan, »kao što smo svi mislili juče kad nam je kovčežić predao kaplar Lin. U ovom kovčežiću nalazi se tačno deset hiljada meksičkih zlatnika«.

Ni sam ne znam zašto, ali srce mi zakuca jače, a u glavi zatutnja od navale krvi. Deset hiljada zlatnika, pa to je ogromno bogatstvo! Da ne želi kapetan da nas trojica to podelimo, pomislih. Bilo bi to sjajno!

Tako sam prvi put uhvatio samog sebe kako priželjkujem nešto nepošteno i kako bih bio spreman da u tom nepoštenom poduhvatu učestvujem.

Kapetanove reči me, međutim, ohladiše, ali istovremeno i upališe u meni oganj, kakav nikad do tada nisam osetio.

»Odabraćete jednog našeg čoveka kao pratioca«, nastavi kapetan, »i ovaj kovčežić ćete odneti iz Fabensa u Fort Stokton, gde se nalazi naša komanda. Predaćete ga lično generalu Filipisu, zajedno sa pismom koje je u kovčežiću«, reče i otvori poklopac da bi mi pokazao presavijen list hartije stavljen preko zlatnika.

U glavi mi se zavrte od zlata što se nalazilo nadohvat ruke, a daha ponestade.

»Razumeo sam, gospodine«, odvratih jedva kroz stegnuto grlo.

»Koga ćete povesti sa sobom?«, upita me kapetan. »Ja bih vam preporučio kaplara Lina, ali on želi da ide iz vojske. On bi bio najpodesniji«.

U meni se nešto uzburkalo do te mere da nisam mogao čestito da mislim. Pa ipak, i da sam mogao da odaberem Apači Toma, ne bih to učinio iz razloga koji će za mene biti opravdaniji tek dan kasnije kad budem putovao s tim dragocenim kovčežićem.

Odlučih da povedem kaplara Sidnija Flečera, kockara i Kav-

gadžiju, ubeden da ću njemu lako moći da sugerišem i da ga privolim za ono što je mene već počelo zaokupljati.

»Poveo bih kaplara Sidnija Flečera, gospodine«, rekoh.

»Zar njega, Dikinsone!«, začu di se poručnik Šofild. »Flečera znam bolje od tebe, jer smo zajedno odrasli i mogu ti reći da ga ja nikad ne bih poveo na jedan tako delikatan zadatak koji si dobio«.

»Zaista, Dikinsone, mislite li da će vam Flečer biti najpodesniji«, kolebao se malo kapetan.

»Dobar je on, gospodine«, odvratih. »Hrabar je, drzak, lukav, pronicljiv, jednom rečju, onakav kakav mi treba. Ako se slažete, ja bih poveo njega«.

»Kako vi hoćete, poručniče«, reče na kraju kapetan, zaključa kovčežić i dade mi ključić. »Ujutro, kad budete spremni, dođite po kovčežić. I još nešto«, dodade. »O svemu ovome nikome ni reći! Za zlatnike znaćemo samo ja, poručnik Šofild, vi i kaplar Flečer«.

»Razumeo sam, gospodine«.

Izašao sam iz kapetanovog šatora sa mislima koje me cele naredne noći nisu napuštale...

3.

LOPOV I UBICA

Traper prekide čitanje, jer je osetio da njegov drug želi nešto da pita.

Ovaj to i učini.

— Zašto bledoliki nije poveo mog belog brata, nego tog Flečera?

— Siguran sam da će poručnik Dikinson to objasniti — odgovori traper, pa nastavi da čita:

Trinaesti mart 1848.— Flečer i ja smo rano krenuli iz Fabensa sa namerom da u nekoj brvnari u Planini Apača, ili na nekom usputnom ranču prenoćimo. Bilo je hladno, iako se sneg bio zadržao samo na planinama.

Projahali smo ispod Sijera—Blanke, severno od gradića Leveltona. Na jednom brežuljku smo založili vatru da bismo se odmorili, ručali i skuvali kafu.

Pre nego što smo krenuli, izvadio sam kovčežić iz vreće koja je visila u kunkašu moga sedla, otključao ga i podigao poklopac.

»Šta kažete na ovo, Flečer?«, upitao sam uz ohrabrujući osmeh kaplara.

Oči su mu blesnule, ali je ostao na izgled miran.

»Velika para, poručniče«, odgovorio je i skrenuo pogled na drugu stranu.

»Šta biste radili kad bi polovina ovoga bila vaša?«

»Ne želim o tome da razmišljam kad je to neostvarljivo«.

»Zašto neostvarljivo?«, i dalje sam ga iskušavao.

»Zato što je to plen naše vojske, koji treba da odnesemo u komandu«.

»Kako bi bilo da kidnemo sa ovim? Niko nas više neće videti«.

Krv mu je jurnula u lice.

»Ne šalite se, poručniče! Znam da me samo iskušavate da biste bili sigurniji na putu. Ali ne bojte se mene. Ja sam kockar, ali ne kradem. Ne bi mi palo na pamet da uzmem makar jedan zlatnik sa te gomile«, rekao je uvređeno i začutao.

U meni se kuvalo. Bilo bi mi lakše da je pristao. Podelili bismo zlatnike i preko Meksika pobešli u Južnu Ameriku ili prešli

u Evropu. Ovako, taj kockar je ispao pošteniji od oficira koji se od mladih dana školovao u Vest Pointu, gde su mu, kako su mislili, ulili u glavu i dušu sve što je najbolje i najpoštenije. I umesto da u Flečer u dobijem saveznika, sad sam u njemu video prepreku za ostvarenje cilja koji sam već bio čvrsto oformio.

»Flečer u«, pokušah još jednom »ja ti ozbiljno predlažem da ovo podelimo«.

»Idite do đavola!«, viknu on. »Šalite se vi sa drugim. Da niste oficir, sada bih vas odalamio«.

Nisam se premišljao ni trenutka. Izvadio sam kolt i u Flečero-ve grudi ispalio dva metka.

»Proklet da si!«, zastenjao je izbuljivši oči u mene.

Isplatio sam još jedan metak ovog puta u njegovu glavu.

Izvalio se na bok pored vatre. Ruka mu je upala u vatru i mesto je zasmrdelo. Zato sam ga dograbio za okovratnik i odmakao.

Pošto sam ga sahranio, mnogo sigurniji krenuo sam prema Planini Apača. Čvrsto sam bio odlučio da tamo noćim, da se domognem civilnog odela i da se spustim do Hjustona u Meksičkom zalivu, odakle ću se brodom prebaciti u Evropu.

Moram da priznam da mi je sve išlo naruku. Celim putem mogli su se gde—gde videti nesahranjeni leševi naših i Meksikanaca, jer su se na tom delu vodile žestoke borbe do poslednjeg dana rata.

Tako sam u jednom šumarku otkrio mrtvog kauboja mog rasta, čije je lice, valjda od eksplozije baruta, bilo tako unakaženo da se nijedna njegova crta nije raspoznavala.

Došao sam na sjajnu ideju kako da za sva vremena izbrišem sebe iz spiska živih i da mi se, zajedno sa meksičkim zlatnicima. Zatre svaki trag.

Obukao sam odeću mrtvog čoveka, a na njega navukao moju uniformu. U džepovima uniforme ostavio sam neke sitnice po kojima bi se lako mogao utvrditi moj identitet. U tu svrhu je naročito moglo da posluži jedno pismo mojih roditelja koji su živeli u Flojdfildu, a na kom je bila puna moja adresa u jedinici.

Kad je bilo sve gotovo, još sam jednom pogledao prerusenog kauboja i odahnuo. Svaki onaj koji naiđe na unakaženi leš čoveka u poručničkoj uniformi smatraće da je to Frenk Dickinson, kao što će i kapetan Hober, kad bude obavešten, biti ubeđen da me je ubio kaplar Flečer i sa kovčežićem umakao.

Moje trenutno izvrsno raspoloženje najednom se izmenilo. Ni sam ne znam zašto, ali više sam osetio nego što sam u prvom trenutku bio ubeđen u to da me neko prati od časa kada sam zamenjivao uniformu sa odećom ubijenog kauboja.

To osećanje se, čak, i potvrdilo dok sam galopirao preko jedne doline između dva pošumljena brežuljka. Naglo sam zaustavio konja i okrenuo se u sedlu. Bio sam siguran da je konjanik, kog sam u trenu primetio na ivici šume iz koje sam izjahao, odjednom nestao.

Još jednom sam se uverio da me neko prati i još jednom me je zazeblo oko srce, najviše zbog toga što nisam znao da li je on otkrio moju veliku tajnu.

U jednom trenutku sam pozeleo da se prikrijem i da ga sačekam. Ako i njega likvidiram, moći ću da nastavim put sasvim spokojno.

Tako sam i učinio.

Ali ma koliko da sam čekao u zaklonu, taj se niotkud nije pojavljivao. Što je najgore, bio sam i tada siguran da me posmatra i da mi se podsmeva.

Digao sam ruke od svega i pošao dalje, nadajući se da će mi se ukazati zgodnija prilika od one koju sam maločas želeo da stvorim.

Bilo je oko dva sata popodne. Zimski dani su kratki, pogotovo kad oblaci prekriju nebo, kao ovog puta. Za jedan sat sam očekivao sumrak i baš zbog toga sam poterao konja galopom, kao da bezglavo bežim od nekoga.

U stvari, bežao sam od onoga što me je pratio i želeo sam da se domognem planine i da ga sačekam i ubijem, ili da zametnem trag, da, zatim, negde prenoćim, pa da sledećeg jutra, umesto prema Flojdfildu i Fort—Stoktonu, odaberem sasvim drugi pravac.

Nepredviđeno sam naišao na jedan potok nabujao od otopljenog snega. Mislio sam da nije predubok i da će ga konj lako pregaziti. Na nesreću, na tom mestu je bio nešto dublji nego što sam pretpostavio, te se zahuktali konj spotakao i pokleknuo, a ja preleteo preko njegove glave i tresnuo u ledenu vodu.

Bio sam moker do kože. Znao sam da moram pronaći nekakav zaklon gde ću založiti vatru i osušiti odeću pre nego što dobijem zapaljenje pluća. U toj prilici

sam čak i svog pratioca potisnuo iz misli na sporedni kolosek.

Moj konj je već grabio preko prvih brežuljaka Planine Apača. Jurio je i brektao, ali me ipak promrznutog nosio naviše.

Predosećao sam šta se može desiti i baš zato sam želeo da se za kratko vreme oslobodim kovčežića sa zlatnicima i da po nje ga dođem sledećeg jutra, pod pretpostavkom da se ta nesnosna drhtavica, koja mi je tresla celo telo, ne pretvori uskoro u oganj koji će me ko zna koliko dana mučiti.

Pronašao sam podesno mesto i zakopao kovčežić baš u času kad se sumrak bio duboko uvukao u šumu i kad sam se toliko tresao i cvokotao zubima da sam se jedva držao na konju.

Dozvolio sam mu da ide kud želi, a ja sam se trudio samo toliko da se održavam u sedlu. Na onoga što me je pratio više nisam ni mislio i verovao sam da sam zavarao trag u noći.

Moj konj je zastao pred nekakvim gustim žbunjem. Iza žbunja se nalazilo veliko kamenje i meni se činilo da bi to moglo biti podesno i zaklonjeno mesto gde bih mogao naložiti vatru.

Mojoj radosti nije bilo kraja kad sam iza žbunja otkrio malu pećinu u kojoj je nekad neko živio, jer je čak napravio i vratanica na ulazu.

Namakao sam uzde konja na kamenu izbočinu, skinuo sedlo i čebe i u pećini založio vatru od granja koje sam tamo zatekao. Zatim sam se svalio na ležaj od paprati, na kom je moj prethodnik spavao i utonuo u košmar dok mi je celo telo buktalo u velikoj temperaturi.

Bila je to, kao što rekoh, noć puna košmara, u kom sam čuo i rzanje svog konja, i zavijanje kojota i frktanje puma — ili mi se to samo pričinjavalo. Čuo sam samog sebe da govorim, da vičem; borio sam se, tobože, sa neznancem koji me je pratio, a koji je hteo da otkopa moje zlato; borio sam se, zatim, sa Flečerom koji je ustao iz groba, pa sa Apači—Tomom, koji je tvrdio da to zlato pripada njemu i onima koji su taj kovčežić zarobili. Ko zna šta sam sve sanjao u tom bunilu koje me je razdiralo i dovodilo do ludila!

4.

OPORUKA FRENKA DIKINSONA

Na tom mestu rukopis je bio veoma drhtav i nečitak, te je trebalo mnogo strpljenja i truda da bi se razabralo ono što je bilo napisano.

»Koliko sam tako ležao, ne znam«, pisalo je dalje. »Kad sam došao svesti, po narasloj bradi na licu zaključio sam da je prošlo i desetak dana. Bio sam malaksao i žedan, ali mi telo nije više gorelo. Ispio sam pola čituri-ce bljutave vode i počeo da se prisećam svega što sam doživeo.

Odmah sam se setio kovčežića sa zlatnicima. Primio sam sve to što mi se deselo kao božiju kaznu i počeo da se zaričem da ću kovčežić odneti tamo gde je i trebalo da ga odnesem, samo ako mi bog pomogne da ozdravim.

Začudo, bilo mi je odmah bolje.

Ustao sam i naložio vatru i izašao pred pećinu.

Bio je lep, sunčan dan. Od mog konja ostao je samo oglodani kostur i ja sam shvatio da ono što sam čuo prve noći nije bio košmar u glavi bolesnog čoveka, već borba zveri oko tela mog konja.

Vratio sam se u pećinu i pojeo nešto hrane koju sam bio poneo iz Fabensa. Više nisam mislio, ni na onoga što me je pratio, ni na to što sam ostao bez konja. Moje misli su se opet vratile zlatnicima i ja sam shvatio kako se, što sam se bolje osećao, sve više kolebao, da li da ispunim zavet bogu i kovčežić odnesem generalu Filipisu. Na kraju sam kategorički zaključio da to ne dolazi u obzir. Čim svane sledeći dan iskopaću kovčežić, pronaći ću ili usput kupiti kakvog konja i nastaviti put prema Hjustonu.

Sledio je miran okrepljujući san čoveka koji se vraćao u život. Pored razbuktale vatre spavao sam ceo taj dan i celu noć i probudio se kad je sunce već bilo obasjalo Planinu Apača. Video sam kako njegovi zraci poigravaju na grmu ispred pećine.

Zvenuo sam, okrenuo se na leđa i protegnuo.

U tom času nešto me je jako ubolo iznad kuka. Na to ne bih ni obratio posebnu pažnju, misleći da sam se ubo na kakav trn u paprati, da se ispod mene u tom času nije nešto zapraćakalo i zasiktalo.

Skočio sam kao lud i spazio zmiju otrovnicu kako me posmatra i palaca jezikom. Primamljena toplinom, ona je u toku noći odnekud izmilela i šćurčila se uza me na onoj strani

koju je grejala vatra, da bi me ujela kada sam se okrenuo na leđa i pritisnuo je telom.

U očaju pomešanom sa besom izvadio sam kolt i povukao obarač. Bio je prazan. Jer, to i nije bio moj armijski kolt, već kolt neznanca s kojim sam zamenio odeću, u čijem pojasu nije bilo nijednog metka, baš kao ni u oružju.

Zgrabio sam bezvredno oružje za cev, stao zmiji za vrat i počeo da je udaram dok joj nisam smrskao glavu.

Tu se završavalo ono što je u ispovesti poručnika Dikinsona bilo podvedeno pod trinaesti mart 1848. mada je bilo jasno da se ono sa zmijom deselo nekoliko dana kasnije, posle preležanog zapaljenja pluća.

— Da li je to sve? — upita Crveni Soko traper. — Veliki Manitu belih ljudi kaznio je ratnika u plavom mundiru za ono što je uradio i što je nameravao da uradi. A to nije bilo pošteno.

— Ima još malo — osmehnu se traper zbog bogobojažljivog zaključka svog prijatelja.

— Crveni Soko moli svog brata da nastavi!

Ovaj poslušaj.

U beležnici, u dva reda, krupnim slovima i podvučeno, bilo je upisano:

POSLEDNJA ŽELJA PORUČNIKA FRENKA DIKINSONA, UBICE I LOPOVA

Zatim je sledio tekst.

»Svestan sam da mi je od života ostalo nešto više od pola sata, dok otrov zmije ne pomuti moju svest i ne učini svoje. Znam da je ovo božija kazna i ja je primam

sa kajanjem i molbom za oprostaj. Kajaću se iskreno u ovim poslednjim trenucima zbog ubistva nedužnog čoveka i namere da ukradem nešto što nije bilo moje, molim boga da mi oprost, a ja ću učiniti koliko god mogu da svoj greh umanjim.

U tome mi može pomoći samo onaj koji pronađe ovaj moj dnevnik i pročitava sve što sam napisao. Tog dobrog čoveka molim da učini nekoliko stvari.

Prvo, da otkopa kovčeg sa zlatnicima, da ga odnese u Fort Stokton i preda generalu Filip-su. Prema crtežu koji prilažem, kovčežić sam zakopao na vrhu brežuljka koji se nalazi ispod ovog, na pet koraka od stabla omorike, što se usamljena uzdiže na samom vrhu, pa prema velikom kamenu koji na sebi ima jedan nešto manji. U podnožju tog kamena iskopao sam rupu, stavio kovčežić, zatrpao je i na zemlju, odozgo, položio kamenu ploču, a preko nje nekoliko kamenova bez ikakvog reda.

Drugo, da iz mog džepa uzme dve i po hiljade dolara, koje sam godinama odvajao od svoje mesečne plate. Pet stotona dolara neka zadrži, a po hiljadu dolara neka odnese u Flojdfild, mojim roditeljima, i na ranč u blizini Mek-Kemeja, ocu kaplara Flečera kog sam ubio.

Treće, da sahrani moje telo ili kosti, zavisno od toga šta će zateći u ovoj pećini, da ovaj dnevnik preda generalu Filip-su sa zlatnicima, ali da mojim roditeljima o svemu ovome ne govori ništa. Za njih će biti dovoljno tuže od saznanja da sam poginuo u ratu.

Stranče, iako ne zaslužujem tvoju milost i toliki trud, radi moje duše, molim vas, pomozite i ispunite sve ovo što sam napisao, a bog će vam za sve to više platiti, nego ja tih pet stotona dolara koje vam ostavljam.

Frenk Dickinson

Traper zaklopi beležnicu i stavi je u džep.

— Ima li šta da mi kaže moj beli brat? — upita Indijanac posmatrajući ga pažljivo.

— Visoki Jasen će ispuniti želje belog čoveka u plavom mundiru, ali ne radi spasa njegove duše, već radi onih koje je spomenuo u svom dnevniku — odvrati traper.

— Crveni Soko je znao da će njegov beli brat tako postupiti. Tako bi postupio svaki pošten čovek.

5.

OMORIKA NA BREŽULJKU

Traper je kosti skupio u zavežljaj od odeće i izašao ispred pećine gde ga je čekao njegov drug.

— Eno brda o kom je govorio bledoliki — reče Indijanac pokazujući na visoku i kao strela pravu omoriku što se uzdizala na brežuljku ispod ovog na kome su se njih dvojica nalazili.

— Tamo se vide i ona dva kamena — dodade traper, pa pošto pomože Crvenom Sokolu da prebaci ubijenog jelena preko svog mustanga, pope se na vranca. — U istu rupu iz koje ćemo izvaditi kovčežić, stavićemo

kosti bledolikog — reče i potera konja.

Taj brežuljak je bio pitomiji od onoga sa kog su sišli. Sočna zelena trava prekrivala je prostor što nije bio pod šumom, kao i sam vrh na kom se, pored omorike, nalazilo unaokolo samo još nekoliko usamljenih stabala.

Iako je od opisanih događaja u Dikinsovom dnevniku bilo prošlo pet godina, na tome se brežuljku još uvek nalazilo sve ono što je poručnik u skici označio.

Na vrhu se dostojanstveno uzdizala omorika, njišući se na po-vetarcu. Nekoliko koraka od nje stajao je veliki kamen, a na njemu nešto manji. U podnožju je bila gomila nabacanog kamenja na kemanu ploču, napola zaraslu u travu i korov.

Pridoše tom velikom kemanu i grupi kamenja u njegovom podnožju.

Traper ih zajedno sa pločom odmače i poče da kopa. Nije iskopao rupu ni za nadlanicu duboku, a u zemlji zasvetluca jedan zlatnik. On ga podiže.

— Da li je to ono što moj beli brat traži? — upita Crveni Soko i sam zagledajući zlatnik.

— To je samo mali deo onoga što se nalazilo u kovčežiću — objasni mu traper.

— Zar ovo orkuglo gvožđe nešto vredi? — čudio se Indijanac.

— Vredi, pogotovo kad ga ima mnogo.

Indijanac zavrte glavom u čudu i učuta, a traper nastavi da kopa.

Ubrzo, vrh noža udari u nešto tvrdo i, kad razgrnu zemlju, pred njegovim očima se ukaza veliki kamen koji je, bez sumnje,

bio uglavljen u rupu u kojoj se nekad nalazio kovčežić sa zlatnicima, a od koga sad nije bilo ni traga.

Otkopao je još malo i povukao kamen naviše. Bio je težak. Ispod njega je bila tvrda nabijena zemlja, koju niko ranije nije kopao.

— Visoki Jasen nije pronašao ono što traži? — trže ga Indijančev glas iz razmišljanja.

— Ratnik u plavom mundiru, čije se kosti nalaze ovde, imao je pravo kad je tvrdio da ga je sve vreme neko pratio — odvрати traper. — Čovek koji ga je pratio video je kad je on ovde zakopavao kovčežić. On ga je posle toga iskopao, a u rupu stavio ovaj kamen da bi se surovo našalio. Jedan zlatnik je pri tom ispao, ili ga je on namerno stavio.

— Pošto nema okruglog žutog gvožđa, Visoki Jasen ne mora da ide u vigvam bledolikih koji se zove Fort Stokton. Visoki Jasen će sa Crvenim Sokolom u logor Apača gde nema ovakvih ljudi kao što su ta dvojica bledolikih.

— Ne, moj crveni brate. Visoki Jasen će pronaći bledolikog koji je uzeo kovčežić sa okruglim žutim gvoždem.

— Ali od tada se zima pet puta smenila sa letom. To je mnogo vremena, moj beli brate, da bi se pronašao trag onog čoveka.

— Mnogo vremena jeste, ali Visoki Jasen zna od čega će da pođe u traganju.

— Od čega?

— Za onaj kovčežić i zlatnike znali su samo četvorica bledolikih. Ovaj — pokaza na zavežljaj sa kostima — njegov pratilac, kaplar Flečer, kog je ovaj ubio,

zatim poglavica bledolikih u plavim mundirima, kapetan Hober i njegov zamenik, poručnik Šofild. Pošto su dvojica bledolikih mrtvi ostala su još dvojica: kapetan i poručnik. Jedan od njih dvojice, ili neko kog su oni poslali, mora biti čovek koji je odneo okruglo žuto gvođe.

Indijanac ga je zadržano posmatrao.

— Moj beli brat je veoma pametan. — Da li mu je u traganju potrebna i pomoć Crvenog Sokola?

— Nije, moj crveni brate. Neka se Crveni Soko vrati u logor Apača, a Visoki Jasen će poći da izvrši poslednje želje ovog bledolikog — reče i u rupu stavi zavežljaj sa kostima, pa ga zatrpa, a na vrh opet položi onu ploču s kamenjem.

6.

PUT U BARSTOV

U vreme rata, kapetan Džefri Hober, komandir eskadrona u kom se nalazio i Apači Tom, veoma je voleo svog najhrabrijeg konjanika i najboljeg strelca, a ovaj mu je uzvraćao bezprekornom poslušnošću i poštovanjem koje zaslužuje samo omiljeni starešina.

Pa ipak, traper Apači Tom, navikao na slobodu i široka prostranstva prerije i planina između Pekosa i Rio-Grande, nije mogao da zamisli sebe u uniformi konjanika, niti život između visokih drvenih palisada u tvrđavi. On se odmah po završetku rata demobilisao obećavajući kapetanu da će ga, kad bude dolazio u Barstov, gradić

na levoj obali Pekosa, ili ako bude prolazio tuda, sigurno potražiti i posetiti.

Sada mu se ukazivala prilika da to obećanje ispuni, iako je razlog posete bio sasvim druge prirode.

I dok je sa planine jahao preko prerije prema Flojdfildu, koji je bio na putu prema Barstovu, da bi predao deo novca Dikinsovim roditeljima, on nije mogao nikako da poveruje da bi poštteni kapetan Hober mogao biti taj koji je, u ma kojoj meri, umešan u krađu meksičkih zlatnika.

Ipak, u traganju se moralo od nečega poći. Pošto nije znao gde da potraži drugog osumnjičenog, poručnika Šofilda, odlučio je da ode u Barstov u nadi da će mu kapetan, ukoliko bude eliminisan iz kruga osumnjičenih, ukazati na kakav trag koji će ga odvesti do Kenta Šofilda.

Poštujući oporuku smrtnika i ne želeći da saopštava Dikinsovim roditeljima pravu istinu o njihovom sinu, traperu je bilo potrebno mnogo snalažljivosti da bi, tobože, u nepodobnoj vojnoj administraciji, koja poput civilne može da pogreši, pronašao krivca što pet godina posle Dikinsonove smrtni donosi hiljadu dve stotine pedeset dolara zaostataka u isplati poručnikove mesečne zarade iz ratnih dana.

Poručnikovi stari roditelji nisu se bunili. Bili su zahvalni vojsci što im je, makar i pet godina posle pogibije njihovog sina, poslao novac koji im je i te kako bio potreban. A toliko novca u ono vreme predstavljalo je pozamašnu sumu.

U kasnim popodnevnim satima, traper je pregazio Pekos. Do Barstova mu je bilo ostalo još desetak milja, kad je na jednom pašnjaku ugledao starog kaubojja koji se trudio da nekoliko odlutalih junadi vrati velikom krdu što je paslo po padinama brežuljka na severu.

Pre bi se reklo da je kauboj, ugledavši čudno odevenog mladog kršnog čoveka, prišao njemu.

— Stranče — reče mu kauboj vadeći kesu s duvanom i savijajući cigaretu — rekao bih da dolazite izdaleka?

— Sa Planine Apača — odvrati ovaj.

Čovekovo lice se razvuče u osmeh.

— Onda nisam pogrešio kad mi se učinilo da vas odnekud poznajem.

— Imam dobro pamćenje, ali ne bih rekao da sam vas ranije sreo — zagleda ga traper.

— Sreli se jesmo, ali me niste zapazili. Zato ja vas jesam. Pre dve godine bio sam u Flojdfildu kad ste isprebijali onog zlikovca Kramera i dvojicu njegove braće.

Traper se seti tog događaja i osmehnu se.

— Imate dobro pamćenje. Dosađivali su ne samo meni nego i drugima.

— Tako je! Sad znam i ko ste. Pošto traper ništa ne reče, on nastavi:

— Vi ste Apači Tom.

— I tako me zovu, iako je moje pravo ime Tom Lin.

— Kako bi se moji sinovi i unuci radovali kad biste svratili na naš ranč — reče čovek odu-

ševljeno. — Nije daleko. Nema ni tri milje odavde.

— Hvala vam! Drugom prilikom ću to učiniti. Sada žurim u Barstov.

— Tamo nekoga poznajete?

— Sigurno ćete moći da mi kažete da li u Barstovu još uvek živi kapetan Džefri Hober.

— Kako da ne! Hober je već tri godine naš šerif — odvrati čovek. — I to dobar šerif.

— Kapetan Hober šerif! — začudi se traper.

— Od nečega se mora živeti, dragi moj Apači. On ima nešto zemlje prema Ljanu Estakadu, a kakva je to posna i peskovita zemlja i sami znate. Zato, čim se demobilisao nije mu preostalo ništa drugo nego da se prihvati šerifskog mesta. Jeste li kod nje ga došli?

— Želeo bih da ga vidim.

Kauboј se okrenu prema zapadu i pogleda.

— Ako želite da ga vidite živog, Apači, trebalo bi da požurite — reče mu.

— Ne razumem vas.

— Vidite li onaj oblačak prašine na horizontu?

— Vidim.

— Maločas je ovuda prošao rančer Keri Berton sa četvoricom sinova. Znam da vam to još ništa ne govori, ali ja ću vam objasniti. Bertonov najmlađi sin je u zatvoru zato što je ubio nedužnog čoveka. Sutra treba da mu se sudi i svi su izgledi da će biti osuđen na smrt. Zato je Berton sa sinovima otišao da ga izvuče iz zatvora i omogućiti mu da se sakrije ili pobegne. Ne bih želeo da sam u šerifovoj koži... Jeste li vi Hoberov prijatelj, Apači?

— Jesam.

— Onda, požurite! Hober je hrabar i pošten, ali on sam, pored onog tunjavog pomoćnika, neće moći da izađe nakraj sa Bertonovima koji su spremni na sve. A bila bi velika šteta da i Hobera izgubimo.

— Hvala vam!

Traper okrenu konja i potera ga prema oblačku prašine koji se još nazirao.

— Ne zaboravite da svratite na moj ranč. Zovem se Li Mičel — doviknu rančer.

Njegove poslednje reči Apači Tom sigurno nije čuo jer je vraćac pod njim grabio svom snagom po kolskim i konjskim tragovima što su vodili prema Barstovu.

Bilo mu je drago što je sreo tog starog kauboја. Već i sama njegova priča bila je dovoljna da ga uveri u to kako kapetan Hober nije osoba koju je tražio i sumnjičio. Jer, ako neko ima tako rđavu zemlju i ako se baš zato, da bi sa svojim proživeo, morao prihvatiti opasnog šerifskog poziva za stotinak dolara mesečno, taj sigurno, nije imao nijedan, a ne deset hiljada meksičkih zlatnika.

Bertonove je sustigao na ulasku u grad, ali ih nije preticao, niti im se približavao.

Oni ga, pak, nisu ni primećivali, jer se niko od njih petorice još nijednom nije okrenuo.

U glavnoj ulici u tom trenutku nije bilo ni žive duše, kao da su svi stanovnici bili obavešteni o onima koji dolaze, i o tome radi čega dolaze.

BERTONOVİ U AKCIJI

Bertonovi su ga primetili tek kad je za njima, na rastojanju koje nije bilo veće od pedeset koraka, ujahao u grad. Usporili su hod da bi ih pretekao, a kad je i on to isto učinio i, ne obraćajući pažnju na njih, prešao na drugu stranu ulice, prema salunu, uputili su se prema šerifovoj kancelariji, jednoj prizemnoj zgradi sa vratima i prozorom prema ulici i natkrivenim daščanim doksatom ispred vrata, nešto širim od staze što je išla duž zgrade.

Na oko trideset koraka od ulaznih vrata, Bertonovi su zastavili konje. Ispred svojih sinova se pojavi Keri Berton i prozukulim glasom viknu:

— Džefri!

Kratak tajac, a onda šerifov odgovor:

— Šta hoćeš, Keri?

— Ti znaš da te ja cenim i poštujem.

— Bio sam uveren u to.

— Smatram da ćeš biti razuman, šerife.

— Pređi na stvar, Keri.

— Došao sam po sina.

— Ako si došao radi toga, možeš odmah i da se vratiš. Njemu će sutra biti suđeno.

— I biće osuđen na smrt?

— Ako je zaslužio i ako tako sudija i porota odluče. A ti znaš šta je tvoj sin učinio.

Berton se razgoropadi.

— Neće biti suđenja, šerife. Razumeš li?

— Dok sam ja živ, biće ga.

— Upravo želim da ti kažem,

Džefri, kako je bolje da poživiš još koju godinu.

— Poživeću, Keri, poživeću.

— Nećeš ako nam se budeš suprotstavio. Nas smo petorica, a ti sâm, jer tvog metiljavog pomoćnika i ne računam.

— Pričaj koliko hoćeš, ali ne prilazi — dobaci šerif oštro.

— Opominjem te poslednji put.

— A ja vam kažem da se gubite.

Berton nešto reče sinovima i oni osuše paljbu iz koltova prema otvorenom prozoru kroz koji je do tada dopirao šerifov glas.

Istog časa grunuše dva pušcana pucnja i šešir sa glave starog Bertona i njegovog najstarijeg sina slete na zemlju.

Bila je to ubedljiva opomena, jer sva petorica najednom nestadoše ispred šerifove kancelarije, sjahaše i potražiše zaklone.

— Sledeći put ćete dobiti u glavu, zapreti šerif. — Ne šali se, Keri, već skupi tu svoju razbojničku družinu i vraćaj se na ranč.

— Slušaj me dobro, šerife — razdra se ponovo Berton. — Ja neću dozvoliti da mi sin bude osuđen na smrt i da visi, makar ga noćas morao ubiti zajedno s tobom. Shvataš li šta hoću da kažem?

— Ne želim da zamaram mozak razmišljajući o tvojim rečima. Mnogo pričaš i već mi dosađuješ — odazva se šerif.

— Zapalićemo zgradu, šerife. Izgorećeš zajedno sa mojim sinom, ili ćeš istrčati na ulicu, a na njoj će te dočekati meci. Možeš da biraš jedno od to dvoje.

Nikakav odgovor ne dode.

— U redu, šerife, kad hoćeš tako... Džime! — pozva on najstarijeg sina.

Bez sumnje su računali na takvu situaciju, jer Džimi pride svom konju, izvuče pripremljenu baklju ispod sedla i zapali je.

— Štitite me! — povika svojima i potrča prema zgradi koristeći se usputnim zaklonima, od kojih mu stablo jednog drvata, što se nalazilo na dvadesetak koraka od kuće, bi najsigurnije.

Sve vreme, njegov otac i braća nisu prestajali da pucaju, ne dozvoljavajući šerifu i njegovom pomoćniku da se približe prozoru.

Džimi Berton se već nalazio iza stabla. Baklja je plamsala u njegovoj ruci i trebalo je samo da je zavitla prema krovu šerifove kancelarije, pa da se cela zgrada ubrzo pretvori u buktinju.

— Bacaj, Džime! — doviknu mu otac.

On podiže ruku s buktinjom.

U tom trenutku kratkotrajnog zatišja grunu pucanj, ali sa druge strane ulice.

Džim kriknu, ispusti baklju i uhvati se za pogodenu šaku.

Berton i njegovi se uskomešali. Nisu ni slutili da će se neko od građana usuditi da pomogne šerifu.

Za to vreme, njegov drugi sin, pucajući i koristeći se istim zaklonima kao i njegov brat, koji je sada bezglavo bežao natrag, potrča da bi dovršio ono što je ovaj pre njega započeo.

Njegovi su ga opet štitili pucnjavom, te je lako došao do onog stabla i baklje koja je plamsala na zemlji.

Zgrabio ju je i zamahnuo.

Ponovo onaj pucanj i ponovo krik, ali drugog Bertonovog sina, koji je, baš kao i njegov stariji brat, držeći se za pogodenu šaku još bezglavije bežao natrag.

Tada zagrme snažan glas sa one strane sa koje su doprli pucnji.

— Bertone!

— Čujem te, prokletniče.

— Poslušajte šerifa i odlazite sa sinovima iz grada.

— Ko mi to govori?

— Apači Tom.

Muklu tišinu prolomi šerifov radostan glas:

— Tome! Tome!

— Što se ti mešaš, Apači? — upita Berton mnogo pomirljivije.

— Niste u pravu, Bertone. Zato se mešam.

Dogodi se nešto što se u takvim prilikama veoma retko dešava. Na traperov glas se sa svih strana počele pojavljivati ljudi s puškama u rukama i za nekoliko trenutaka kraj njega se nalazilo tridesetak onih koji će, ako ništa drugo, a ono kasnije moći da se pohvale kako su bili zajedno sa Apači Tomom protiv petorice nasilnika.

Na drugoj strani se otvoriše vrata šerifove kancelarije i na tremu se pojavi on sa svojim pomoćnikom, obojica sa uperenim puškama u onom pravcu gde se nalazio Berton sa sinovima.

Shvativši i sâm da u takvoj situaciji nema više ništa da traži na tom mestu, Berton pojaha konja pa sačeka da to učine i ostala četvorica. Onda u besomučnom trku napustiše grad.

Za to vreme, nekadašnji kape-tan, a tadašnji flojdfildski šerif Džefri Hober, sijajući od radosti

i sreće, stezao je čvrsto ruku Apači Tomu svestan da samo njemu treba da zahvale i on i njegov pomoćnik što su još živi.

A grupa ljudi oko traper, koji je štrčao bar za glavu iz te gomile, postajala je sve veća. Neki su ga poznavali i bili su ponosni zbog toga, dok su se drugi zadovoljavali da ga bar izbliza vide.

Razume se, u takvim i sličnim prilikama nije se mogao zaobići salun, niti se oglušiti o pozive mnogih koji su želeli s njim da popiju viski ili čašu piva.

Zato se cela ta grupa, izuzev šerifovog pomoćnika koji se vratio da čuva zatvorenika, uputi prema salunu.

8.

FLOJDFILDSKI ŠERIF

Gospoda Hober i njena osamnaestogodišnja kćer Glenda, veoma lepa brineta sa kao nebo plavim očima i rumenim usnama, posle onoga što se tog predvečerja dogodilo pred šerifovom kancelarijom, a i zbog svega što su ranije čuli o Apači Tomu, bile su oduševljene svojim gostom koji je došao na večeru i prenoćište.

— Tom je, drage moje — govorio je razdragani šerif svojoj ženi i kćeri — bio ne jedan od najboljih, već najbolji i najzaslužniji vojnik u svakom pogledu u celom našem puku i, da sam se ja pitao, on bi iz minolog rata izašao kao oficir, a ne samo kao kaplar. Ali onima što odlučuju o tome neje se dopadalo njegovo veliko prijateljstvo sa Indijancima.

— Svejedno mi je, kapetane — pocrvene traper zbog toliko hvale koja je izrečena u njegovom prisustvu. — U vojsci ne bih ostao, taman da mi je ponuđen generalski čin.

— A meni je, Tome, vojska bila prirasla za srce — reče sa setom šerif. — Međutim, njima su bili potrebniji mladi, školovani oficiri, koji su uz to slepo izvršavali svako naređenje, nego mi, već matori, što smo oficirske činove sticali u dva minula rata.

— Zato ste se kasnije prihvatili šerifovskog poziva?

— Mislim da je tako. Disciplinovanost, akcija i pravdoljubivost bili su i ostali sastavni deo mog života. Razume se, na to su me naterale i materijalne neprilike. Sa ženom, kćerkom i sinom, koji se sada školuje u San-Antoniju, nisam mogao živeti od nešto malo zemlje koju vetrovi sve više zasipaju peskom od Ljana Estakada.

Odgovor na pitanje koje ga je, makar u podsvesti, mučilo, a protiv kog se bunilo celo njegovo biće, traper je dobio u tom trenutku. Ovakav čovek, koji živi skromnije nego mnogi u Flojdfildu, ni u kom slučaju ne bi mogao biti onaj koji se dokopao gomile zlatnika.

Nikad jedna skromna večara nije bila slađa i prijatnija nego ta koju su sa toliko umešnosti i ljubavi pripremali gospoda Hober i njena kćer. A kad su se uz nju našle i boca viskija i dobrog vina, koje je traper doneo iz saluna, tada na trpezi zaista nije nedostajalo ništa od onoga što bi se te večeri, recimo, našlo na

stolu flojdfildskog bankara ili dućandžije.

Dok su posle večere žene popremale sto i kuvale kafu, bez koje se nijedan obed nije mogao završiti, šerif i traper predoše u drugu sobu u kojoj se ubrzo začu razgovor o temi koja je ovoga drugog i dovela u Flojdfild.

Šerif je bio taj koji je upravo tu temu naćeo.

— Ne mogu da verujem, Tome, da si u Flojdfild došao samo da bismo se videli. Ako je zaista tako, onda si me dirnuo svojom pažnjom — rekao je.

— U pravu ste što sumnjate da je razlog mog dolaska bila samo želja da vas posetim, iako sam je u sebi odavno nosio. Pravi razlog će vas iznenaditi, pa, bojim se, i uvrediti.

— Nikad ti, dragi moj prijatelju, ne bi mogao da učiniš nešto čime bi, ne samo mene, već bilo kog drugog poštenog ćoveka, mogao da uvrediš. U to sam siguran. Dakle, slobodno reci.

— Sećate li se onog kovćežića kog smo, zajedno sa meksićkim oficirima, zarobili i predali vam ga?

— Sećam se, razume se.

— U njemu je bilo deset hiljada zlatnika.

Šerif izbulji oći u njega.

— Odkud ti to znaš, kad si mi kovćežić predao zaključan? — upita. — Za njegovu sadržinu su znala samo ćetiri ćoveka: ja, poručnik Kent Šofild, onaj kockar i razbojnik Flećer i jadni poručnik Dikinson.

— Zašto, »jadni« poručnik Dikinson?

— Ti i ne znaš da je Dikinson u pratnji kaplara Flećera trebalo

da odnese te zlatnike u našu komandu u Ford Stokton. Usput, Flećer je ubio Dekinsona i odneo kovćežić sa zlatnicima. Unakaženo telo poručnika Dikinsona pronaćeno je, ali o onom razbojniku do dana današnjeg još se ništa ne zna.

— U velikoj ste zabludi, kape-tane — reće mu traper, pa iz džepa izvadi Dikinsonovu beležnicu. — Molim vas, proćitajte. To je Dikinsonov denvnik. Mnogo što-šta će vam tada biti jasnije.

Nekoliko puta je stari i pošten Hober iznenadenno uzviknuo i pogledavao prema traperu dok je ćitao. Na kraju, zatvori beležnicu i huknu.

— Pa, to je neverovatno! To ni u snu nisam mogao da pomislim.

— Ni ja — složi se traper.

— Flećer je, znaći, bio pošten, a onaj mladi gad, lopov i ubica?

— Tako je ispalo.

— Znaš li da moja molba da ostanem aktivan oficir u vojsci nije povoljno rešena najviše zbog ovog slućaja. Smatrali su da je moj propust što sam toliko novca poslao samo po dvojici vojnika u Fort Stokton. Kao da sam ja, u ono vreme kad se posvuda još pucalo, imao na raspolaganju ne znam koliko ljudi! Nadam se da si taj prokleti kovćežić pronašao.

— Nisam, kapetane. Traćim ga. Taćnije rećeno, našao sam samo jedan zlatnik — stavi traper na sto zlatnik pronaćen u zemlji.

— Nisi ga našao? — zabezeknu se šerif, pa sećajući se teksta iz beležnice tiho upita: — Nije,

valjda, to uzeo onaj što je pratio Dickinsona?

— Po svemu sudeći, jeste.

— Ali ko bi to, do đavola, mogao biti?

— Sami ste rekli da su samo četvorica znala za zlatnike u kovčežiću. Ako eliminišemo Dickinsona i Flečera, ostaju još dvojica.

Šerif se osmehnu.

— Sad su mi jasne one tvoje reči da bi razlog tvoje posete mogao i da me uvredi. Dragi moj pametni momče, postupio si sasvim ispravno što si došao ovamo. Preostala dvojica koja su znala za zlatnike bili smo ja i poručnik Šofild. Ipak, želeo bih da te ubedim da ja nisam taj lopov — reče šerif uzbuđenim glasom. — Nisam, niti bih nešto tako mogao uraditi i za mnogo veću sumu zlatnika.

— Verujem vam, kapetane. Čak nijednog trenutka nisam čvrsto poverovao u to da biste vi mogli biti taj čovek.

— Hvala ti!

— Ostaje, znači, poručnik Šofild. Vi ga mnogo bolje poznajete od mene. Kakav je on čovek?

— Hrabar, pošten... zaista, nikad ne bih mogao posumnjati u njega.

— Ako ni on ne dolazi u obzir, ko bi mogao biti?

Šerif se zamisli, pa sleže ramenima.

— Niko drugi nije znao za zlatnike.

— Ako je poručnik Šofild taj koga tražim, on je, onda, prateći Dickinsona i Flečera, morao odustvovati iz eskadrona ceo dan, pa i sledeću noć. Možete li se toga setiti?

Šerif zaklima glavom odrečeno.

— Ne, ne. Proteklo je pet godina. Osim toga, onda smo svi mi oficiri imali sototine poslova. Žao mi je, Tome, ali ne mogu da se setim, mada i sâm vidim koliko bi to bilo važno.

— Ne preostaje mi ništa drugo nego da potražim poručnika Šofilda — zaključí traper.

— Sećam se jednog detalja — reče šerif. — Znam da je Šofild, baš kao i kaplar Flečer, iz Mek Kemeja, sa nekog ranča, na kome zemlja nije bila ništa bolja od moje, tako da je kao kauboj radio nekoliko godina kod bogatijih rančera u tom kraju. Iznenadio me je kad mi je, mesec dana po završetku rata, saopštio da želi da se demobiliše, iako su za njega postojali dobri izgledi da ostane u vojsci, što je ranije priželjkivao... Da li ti to nešto znači.

— Mogao bi to biti veoma važan putokaz. Kao što rekoh, Šofilda ću morati da pronađem i posetim.

9.

BERTONOVİ SE VRAĆAJU

Gospodica Hober je unosila šoljice s kafom kad je u blizini odjeknuo pucanj puške.

Šerifova kuća bila je udaljena od njegove kancelarije nešto više od stotinu koraka, a pucanj koji je u tihoj noći odjeknuo čuo se sa te strane. Zato i nije bilo čudno što je šerif odmah skočio sa stolice.

— Eliot! — izgovori on ime svog pomoćnika i bez ikakvog objašnjavanja istrča iz kuće i požuri prema glavnoj ulici.

To isto učini i traper.

— Nisam ga smeo ostaviti samog — vajkao se šerif trčeći prema kancelariji. — Bertonovi su se sigurno vratili.

Utom se začuše još tri pucnja, potmulija od prethodnog, kao da su hici ispaljeni u unutrašnjosti kuće.

— Ključ od zatvorske ćelije je kod mene. Neće tako lako moći izvući onog razbojnika — dah-
tao je šerif trčeći sve brže i ne sluteći da su tri poslednja hica bila usmerana baš u bravu zaključanih zatvorskih vrata.

Jer, kad se njih dvojica pojavise na ulici nedaleko od šerifove kancelarije, iz nje je izlazilo nekoliko nejasnih ljudskih prilika, uzjahalo na konje i nagonilo ih baš na njihovu stranu.

— Stani, Bertone, budalo! — povika šerif vadeći kolt. — Sve ću vas strpati u zatvor.

— Sklonite se, kapetane! — opomenu ga traper ali prekasno.

Onaj što je jahao ispred petorice konjanika ispali dva metka u šerifa, koji je oklevao da puca, i protutnja pored njega.

Ostala petorica, podvriskujući, povadiše koltove i počеше da pucaju u vazduh. Onda trojica poslednjih upraviše oružje u šerifa koji je, iako pogođen, još uvek stajao na nogama i nešto im dovikivao.

Videći šta će se desiti, traper munjevitom brzinom ispali tri metka u tu trojicu i svu trojicu smače s konja.

Oni popadaše pored šerifa, koji i sam počе da posrće, da bi se zatim svalio na zemlju.

Ostali od Bertonovih, ne znajući šta se zbilo onoj trojici na začelju, odjuriše u mrak.

Traper pritrča svom prijatelju i pomože mu da ustane, pa ga odvede do daščane staze.

— Ne brini, Tome — zastenja ovaj. — Pogodio me je Keri Berton jednim metkom, ali ću ja još poživeti da vidim kako mu stavljaju omču oko vrata... Jesi li nekoga od njih oborio?

— Trojicu. Trudio sam se da ih samo ranim.

— Šta je sa Eliotom? — zainteresovao se šerif za svog pomoćnika pritiskujući maramom pogođeno mesto na ramenu.

— Vrata su širom otvorena, a otud se od sada niko nije pojavio — zaključa traper.

Privučeni pucnjavom, a svesni da je svaka opasnost prošla, ljudi počеше da se pojavljuju na ulici. Među njima se nađe i lekar Entoni Lesberi, koji najpre pride šerifu i pogleda mu ranu.

— Imao si mnogo sreće, Džefri — reče mu. — Da te je pogodio samo dva inča niže, sada ne bih s tobom razgovarao. Ovako, sigurno ćeš se izvući.

— Pa zar si mislio da ću dozvoliti da me ubije ona budaletina Berton? — razgoropadi se šerif.

Uto neko dođe sa one strane gde se nalazila njegova kancelarija.

— Eliot je ubijen — saopšti on. — Zatvorska vrata su otvorena, a u zatvoru nema Eda Bertona.

— Eno ga na ulici zajedno sa svoja dva brata — javi se drugi čovek. — Sva tvorjica su ranjeni.

— Dobro si uradio, Tome — pogleda šerif svoga prijatelja.

— Na žalost, morao sam tako da postupim, kapetane. Možda bi neko od njih ispalio još koji metak u vas — odvrati ovaj kao da se pravda.

Najednom se sa severne strane, tamo kuda je Keri Berton odjahao sa dvojicom svojih sinova, začu konjski topot.

— Vraćaju se Bertonovi! — viknu neko i za tili čas ljudi se razbežaše na sve strane.

Na daščanoj stazi ostadoše šerif i traper, a nasred ulice lekar i trojica ranjenih Bertonovih sinova.

Dolazio je samo jedan konjanik.

Kad se približi, šerif i traper u njemu prepoznaše Kerija Bertonu.

A on, dojahavši najpre do šerifa i traperu, baci pušku i kolt prema njima, pa se zaustavi kraj lekara i svojih sinova.

— Kako su, doktore?

— Bezazlene rane — odvrati ovaj. — Zahvali Apači Tomu što im nije poslao metak na pravo mesto.

Berton se vrati prema šerifu i traperu i sjaha.

— Šerife, ja sam kriv za napad na zatvor. Ja sam ubio tvog pomoćnika Eliota i tebe ranio. Moja dva sina nisu kriva, jer su morali da rade ono što im naređujem. Molim te da im dozvoliš da odu kući!

— Kad je tako, Edi će natrag u zatvor, a i ti s njim. Tvoja dva ranjena sina mogu da se vrate kući. Pre toga im reci da ni oni, ni ona dvojica što su odjahala ne čine nikakve gluposti inače će i njih zadesiti ista sudbina. . . Doktore, je li Edi spreman za zatvor!

— Možeš da ga vodiš. Sutra ću pre suđenja doći da mu previjem ranu.

— Tome, molim te, odvedi Bertonu i njegovog sina i zaključaj svakoga u posebnu ćeliju.

Kad se traper malo kasnije vrati i predade mu ključeve, kraj šerifa su se nalazile njegova zabrinuta, ali i srećna žena i kćer.

10.

OSOBNJAK IZ KROVINJARE

Put od Barstova do Mek-Kemija Tom nije mogao da prejaše za jedan dan. Zato je iz Barstova krenuo tek ujutro kad je lekar potvrdio da nema nikakve bojazni za šerifovo zdravlje i kad je sudija na predlog građana odredio dva pomoćnika šerifa, od kojih će jedan biti na dužnosti samo privremeno, dok šerif ne ozdravi.

— Pri povratku obavezno opet navrati — doviknuo je šerif iz kreveta traperu kad je ovaj posle opraštanja napustio njegovu sobu.

— Znaš da me sve to veoma interesuje.

Traper mu obeća, primi zavežljaj sa hranom koji mu dve žene predadoše, pa pošto se i od njih pred kućom oprosti, pojaha vranca. Pre nego što će izići na ulicu, okrenu se.

Kraj vratnica još uvek je stajala lepa šerifova kćer.

Podigla je ruku i mahnula mu nekoliko puta.

Projahao je ulicom baš u času kad su njome hrlili muškarci prema salunu u kom je trebalo da se održi suđenje Keriju Bertonu i njegovom sinu.

Dva puta je odmarao konja u toku dana i predveče stigao u Kein u kome je zanoćio.

Sledećeg jutra, uputio se prema Mek-Kemeju udaljenom od Keina dvadesetak milja. Bio je ubeđen da će to biti kraj njegovog puta, jer su i Flečerov otac, koga treba da poseti, i bivši poručnik Šofild živeli u okolini tog grada.

Tog trenutka traper nije ni slutio da se njegova avantura u vezi s nestalim zlatnicima tek začinjala i da će proći više od mesec dana pre nego što se vrati na svoju Planinu Apača.

Na oko sedam milja od Mek-Kemeja, sustigao je jednog čoveka koji se sa desetogodišnjim dečakom u dvokolicama vozio u grad. Primetio je kako je čovek povukao pušku s poda prema krilu i kako je usporio vožnju.

— Ne treba da se uznemiravate — ohrabrio ga je traper blagim glasom posle pozdrava.

Čovek ga je ispitivački pogledao, nasmešio se i vratio pušku na njeno prvobitno mesto.

— Oprostite — rekao je. — Da sam vas malo bolje zagledao, shvatio bih da niste od onih kojih čovek treba da se čuva. Hoćete li i vi u Mek-Kemej?

— Zavisi od toga kako ćete odgovoriti na moja pitanja — odvratio je traper i zbunio ga.

— Da ih čujem, stranče.

— Dolazim sa juga Teksasa i tražim dvojicu ljudi koji su pre pet godina živeli na svojim rančevima u okolini Mek-Kemeja.

— Nema toga koga ja i moj unuk ne poznajemo bar na tri-deset milja od Mek-Kemeja. zar ne, Roje?

— Tako je, deda.

— Koja su ta dvojica, stranče?

— Jedan je Kenet Šofild.

— Njega nećete naći tamo gde se pre pet godina nalazio — usledio je odgovor koji ga ni najmanje ne oduševi.

— Šta se s njim desilo?

— Odmah posle rata prodao je ranč i odselio se sa majkom i sestrom iz ovog kraja.

— Znate li kuda?

— Znam samo to da ga je očekivalo veliko nasledstvo posle smrti nekog rođaka što je živeo negde na reci Brasos. Na žalost, ništa više ne mogu da vam kažem, iako sam upravo ja taj koji je kupio Šofildov mali ranč.

— Dovoljno je i to što ste mi rekli — zahvali mu traper, jer ga je vest o prodaji ranča odmah posle rata i o tobožnjem nasledstvu koje je iskrslu navodila na pomisao da je na pravom tragu. A čoveka koji je raspolagao onolikim bogatstvom, kakvo su predstavljali deset hiljada zlatnika, neće biti teško pronaći.

— Ko vas još interesuje? — upita rančer.

— Znam mu samo prezime, ali zato znam ime i prezime njegovog sina. Reč je o ocu Sidnija Flečera koji je takođe imao ranč negde kraj Mek-Kemeja.

Samo što traper spomenu to ime, čovek zaustavi dvokolice i mrko ga pogleda.

— Mislite na onog kaplara, ubicu i lopova, kome još niko nije ušao u trag?

— Mislim na kaplara Sidnija Flečera iz minulog rata.

— Ni njegov ranč nećete naći. Stari Hemiš, Sidnijev otac, prezren od svojih suseda zbog sina propio se i prodao ranč. Ostala

mu je samo jedna čatrlja iza onog brežuljka — pokaza čovek bičem — i okućnica, kojima niko ne sme da se približi, jer taj osobenjak bez opomene puca.

— Mnogo vam hvala! — reče traper i okrenu konja prema brežuljku.

— Moram.

— Taj ludak će vas ubiti.

— Potrudiću se da se to ne desi.

— Samo trenutak! — potera čovek dvokolice za njim i sustiže ga. — Da onaj razbojnik Sidni nije pronađen?

— Nije i neće nikad biti — odvrati traper. — Sidni Flečer je bio dobar vojnik. On nije uradio ono što su mu pripisali. To su uradila druga dvojica, od kojih je jedan ubio Sidnija, a drugi proneo vest da je Sidni opljačkao vojni novac i ubio jednog našeg poručnika. Hoću da kažem da se Sidni Flečer ne nalazi među živima još od polovine marta 1848. godine.

— Jeste li sigurni da je sve to tako?

— Jesam.

— I vi želite o tome da obavestite ludog Hemiša?

— Da.

— A zašto to niste uradili ranije? Onaj jadni čovek ne bi zapao u ovakvo stanje — Ošinu ga čovek mrkim pogledom, okrenu konja i bez reči se udalji.

Hteo je da ga stigne i da mu objasni, ali odustade od te namerе i produži prema brežuljku.

Čatrlju, koju spomenu onaj čovek u dvokolicama, ugledao je odmah. Ona, zaista, nije izgledala kao kuća, već kao nešto što je ličilo na nju, a što je bilo sklepano od svega i svačega. Nalazila

se u dolini i bila okružena, zajedno sa zapuštenim zemljištem veličine nekoliko stotina kvadratnih koraka, ogradom na kojoj je svaka druga prečka nedostajala ili bila prelomljena.

Nije zaboravio na upozorenje da stari osobenjak puca bez opomene na svakoga koji pokuša da mu se približi, pa ipak, najpodesniji put do njegove kolibe bio je upravo taj kojim je dolazio. I on krenu prema njoj.

Konj nije zakoračao ni pedeset puta, kad iz kućice grunu pucanj.

Bio je još uvek daleko da bi ga taj hitac mogao pogoditi, ali je on rečito otkrivao starčevu nameru da mu ne dozvoli da se približi. Na to ga je upozorio i novi metak, čiji je fijuk kraj glave sasvim lepo čuo.

Shvatio je da sa starcem nema šale. Da primeni neki od svojih trikova da bi mu se približio, nije želeo, jer bi tako još više podstakao njegovo podozrenje. Zato zastade, skide s vrata maramu i njome zamaha.

— Hemiše Flečer! — povika.

— Moram s vama da razgovaram.

Umesto odgovora grunu treći pucanj i napokon starčev kreštav glas:

— Idite do đavola, i ti, i on!

Starac je bio ogorčen na svoga sina i zbog onoga što je on, prema vestima koje su do njega dospеле, učinio, kao i zbog onoga što je on, njegov otac, posle toga doživeo od svojih sugrađana.

Traperov vranac učini još nekoliko koraka i stade.

— Gospodine Flečer! — pozva ga traper po treći put. — Ja

vam, zaista, ne želim nikakvo zlo. Dolazim da vam saopštim veoma važnu vest o vašem sinu i da vam predam novac. Ako vam nešto kazuje moje ime, onda ga čujte. Ja sam Tom Lin, a zovu me Apači Tom.

Šta je starca nagnalo da se posle te bujice reči pojavi na vratima držeći pušku u ruci? Da li te veoma važne vesti o njegovom sinu, ili novac koji je pomenut? Možda je to, ipak, ponajviše učinilo saznanje da mu se nadomak kuće nalazio Apači Tom.

— Pridi bliže, momče, i obe ruke drži visoko. Apači Toma sam nekoliko puta video i u stanju sam da ga prepoznam.

Poslušao je. Pridržavajući uzdu podigao je ruke još više nego što je starac zahtevao i poterao konja prema njemu. Dok je prilazio, starac ga je ispitivački posmatrao žmirkajući očima.

Posmatrao je i traper njega. Bio je to omanji, mršavi čovečuljak sav zarastao u kosu i bradu, u iscepanoj odeći i bez čizama na nogama. Tako zapuštenog čoveka, kom bi oči s vremena na vreme zasijale čudnim sjajem, nikad do tada nije video.

— Stani! — usledilo je naređenje i starac je izbacio pušku ispred grudi spreman da povuče oroz.

Traper zaustavi vranca.

Još nekoliko trenutaka obostranog ispitivanja i starac obori pušku.

— Tačno je. Ti si Apači Tom. Pitam se šta je nagnalo Apači Toma da se uplete u te gadosti u vezi s mojim sinom? I da znaš, Apači, posle onoga što je Sidni uradio, on za mene ne postoji.

Ni ranije nije bio uzoran sin, ali se bar brinuo o meni, posećivao me i ostavljao mi poneki dolar. Posle onoga, od njega ni traga ni glasa. Meni taj pokradeni novac ne treba, ali zar se zbog novca ubija čovek, i to svoj starešina! To nije mogao od mene da nauči.

Starac je siktao kao da je želeo da u tih nekoliko trenutaka izgovori sve ono što mu je bilo na duši, što mu se vremenom taložilo, a što mu nije bilo dozvoljeno da kaže, ili nije imao priliku za to.

— Grešite, gospodine Flečer.

— Prvo, Apači, da li se ti samnom sprdaš kad me nazivaš gospodine? A drugo, u čemu ja to grešim?

— Vaš Sidni nije nikoga ubio niti je ukrao armijski novac. Naprotiv, Sidnija je ubio čovek koji je te zlatnike želeo da zadrži. A ubio ga je zato što Sidni nije hteo s njim da učestvuje u pljački.

Video je kako starac počinje da se trese celim telom, kako otvara usta da nešto kaže, ali mu glas ne izlazi iz njih, i kako se spušta na prag svoje krovinjare.

Za to vreme traper dojaha do njega i side s konja.

— Apači, tamo na stolu ima još malo viskija u boci. Molim te, donesi je ili će mi srce prepući. Doneo mu je bocu i on je iz nje povuko dobar gutljaj. Zatim ga je pogledao.

— Ponovi to, Apači, još jednom! — zamolio je.

— Rekao sam da vaš sin nije ubica, niti je ukrao armijski novac.

— Ali poručnik Šofild mi je pre pet godina ispričao nešto sasvim drugo — primeti starac.

— Onda je vladalo takvo uverenje — odvrati traper i ispriča starcu ukratko šta se onda dogodilo, ne spominjući još uvek novac koji je trebalo da mu preda.

Slušao je ne trepćući očima. Kad je traper završio, samo je rekao:

— Bog je kaznio tog Dikinso-
na. — Onda mu je postavio isto pitanje kao i šerif Džefri Hober.
— Jesi li pronašao te zlatnike, Apači?

— Nisam. Neko ih je iskopao i odneo, ali ja sam, mu na tragu.

— To je dobro. Siguran sam da ćeš ih pronaći i vratiti armiji. Tako će sva ljaga sa mog Sidnija biti sprana. Mnogo ti hvala, momče, što si došao i oprosti zbog onakvog dočeka. Mogu da ti kažem da nisam ni namera-
vao da te ubijem, već samo za-
plašim i oteram.

Traper se premišljao kako da kaže starcu za novac koji mu je doneo. Ako spomene Dikonsona, starac taj novac, sigurno, neće primiti, jer bi mu to izgledalo kao da mu Dickinson plaća prolivenu krv njegovog sina. A da bi taj novac starcu dobro došao, u to se nije moglo sumnjati. Zato je izvadio hiljadu dve stotine pedeset dolara i stavio ih starcu u krilo.

Bio je to novi šok za čoveka koji godinama nije imao više od dva—tri dolara u rukama.

— Odakle to, Apači? — zadrhtao je njegov glas.

Odgovorio je onako kako je rekao i Dickinsonovim roditeljima.

— To vam šalje armija, a taj novac predstavlja ostatak mesečnih plata vašeg sina iz vremena rata.

— Dragi moj Sidni! — zadrhtala je starčeva brada. — Znao sam ja da on kad—tad neće zaboraviti svog starog oca. Znaš šta, Apači? Sad kad znam da mi sin nije bio ubica i lopov, imam zašta da živim. Ovo su velike pare. Ja nemam snage da odgajam stoku ili obrađujem zemlju, ali ću u Mek—Kemeju kupiti kućicu i skromno proživeti do kraja života. Možda će se naći neka baba koja će se udati za mene i moje pare.

Bila je prilika da i sa njim porazgovara o poručniku Šofildu.

— Rekli ste da vas je Kenet Šofild posetio kad se vratio iz rata? — upitao ga je.

— Tada i još jednom, kad se selio odavde. Bio je dobar prema meni. Oba puta mi je dao po nekoliko dolara.

— Kada se Šofild odselio? — postavio je i starcu pitnje slično onome koje je uputio čoveku u dvokolici.

— Odmah po povratku iz rata. Imao je sreću. Umro mu je ujak i ostavio mu veliko nasledstvo.

— Znate li kuda su se odselili?

— Kako ne bih znao! Gospođa Šofild, Kentova majka, rodom je iz Ričmonda na reci Brasos. U Ričmondu je živeo i umro taj njen brat. »Ako vas put ikada navede, čika Flečer, u Ričmond, obavezno me potražite«, rekao mi je prilikom opraštanja ljubazni Kenet, čiji se ranč onda graničio s mojim. Taj Kenet bio je dobar momak, zar ne, Apači?

Nije mu odgovorio. Popričao je još malo s njim i posavetovao ga da ne udara u sva zvona da ima toliki novac. Jer ljudi ima svakojakih. Napustio je njegov »ranč«, najmanji koji je ikad video.

POŠTANSKA STANICA

Bila su mu potrebna četiri dana da bi prešao put od Mek—Kemeja, pa preko Big Lejka i severnih planina Edvardove visoravni do Menarda.

I osim neželjenog susreta sa grupom Indijanaca iz plemena Atoka na Edvardovoj visoravni, koji su u njemu videli bledolikog uljeza što se šunja njihovim lovištima, te je morao da se pouzda u brze noge svog vranca da bi izbegao sukob, nije se dogodilo ništa drugo što bi taj deo puta činilo izuzetno intresantnim.

U Menardu je odlučio da nastavi put poštanskom kočijom, koja je iz tog gradića išla preko Frederiksburga u Smitvil na desnoj obali Kolorada, prelazila reku kod La Grenža i prerijom između te reke i Brasosa nastavljala put od još šezdesetak milja do Ričmonda.

Tako će u Ričmond stići pre nego što je planirao, a njegovom vrancu biće pri tom mnogo lakše da kaska ili galopira uz kočiju bez jahača u kome ima blizu dve stotine funti.

Kočijaš, jedan zadigrli pedesetogodišnjak, lica crvena od nekoliko krigli piva ispijenih pred sam polazak, i njegov pratilac, mršav momak smirena, gotovo ukočena izraza lica kao u revolveraša, zagledaše se u njega dok

je privezivao konjski dizgin za kočiju i ulazio u nju.

— Nadam se da ćete nam biti od koristi, ako vaša pomoć bude potrebna, dobaci mu vozač.

— Voleo bih da do toga ne dođe — uzvрати traper.

— I ja. Ali na našem putu može svašta da se dogodi, stranče, pa mi je čovek, koji, sigurno, zna da barata koltom i puškom, dobro došao.

— U tom slučaju, računajte na mene — reče traper i uđe u kočiju.

U njoj su se već nalazile tri osobe.

Okrenuti u pravcu kretanja kočije, na jednom sedištu su sedeli starija, punačka žena i njen osmogodišnji unuk, koji svu svoju pažnju usredsrediše na trape-
ra.

Naspram njih se nalazio sredovečan čovek dostojanstvena držanja i izgleda, sa polucilindrom svetle boje na glavi i u lepo skrojenom gradskom odelu. On odmeri trape-
ra letimičnim pogledom i još više se skupi u svom uglu, kao da se boja-
o da svojom odećom dotakne to čudno odelo od kože na došljaku.

Bič fijuknu i četvoropreg podiže prašinu na ulici a malo kasnije tako je uskovitla da se nisu videle kuće, ni na jednoj, ni na drugoj strani.

Da nije bilo dečaka i ljubazne žene, pored ćutljivog suseda, traper ne bi progovorio ni reč. Ovako je odgovarao na bezbroj znatiželjnih pitanja deteta, pričao mu o svom prijatelju Crvenom Sokolu, i vreme je prolazilo.

Konji, a i putnici su se odmarali u podne kad je sunce naj-

žešće peklo, a u usputnim poštanskim stanicama noćivali su i prema potrebi menjali umorne konje za odmorne. Tako je kočija put od Menarda do Smitvila prevalila za tri dana, a da se usput nije dogodilo ništa što bi poremetilo putovanje.

U Smitvilu sva tri dotadašnja putnika napustiše kočiju, a dođoše petoro novih, tako da su sva mesta bila popunjena.

Dve trećine puta do Ričmonda bile su prevaljene i traper zaključa da su tih nekoliko dana putovanja najmirniji period u njegovom životu, kada se ama baš ništa nije dešavalo i kad je ta monotonija počela da zamara čoveka nenaviknuta na nju.

Svi putnici koji su ušli u Smitvilu putovali su do Ričmonda, izuzev jednog bračnog para koji je produžavao za Hjuston.

Iako ga je onaj ćutljivi, uštogljeni čovek, koji ga je povremeno odmeravao prezrivim pogledom počeo da nervira, te je odahnuo kad je on u Smitvilu napustio kočiju, sada se isti takav, uz to mnogo bezobzirniji, našao u drugoj grupi.

Bila je to ljudina teška preko tri stotine funti, starija od njega samo nekoliko godina i nešto niža rastom, ali zato sva satkana od sala, koje mu je podrhtavalo u podvaljcima ispod brade, i posebno dolazilo do izražaja na stomaku, velikom kao u žene u devetom mesecu trudnoće.

Kad se uvalio na sedište pored dve žene, za njih je bila velika sreća što su obe bile mršave, inače bi putovanje predstavljalo pravo mučenje pored te rasplintute mešine koja pri tom, čak, nije našla za shodno ni da se iz-

vini, napraviviši makar i šalu na svoj račun.

Od kočijaša, koji se prema toj ljudini ophodio sa velikim poštovanjem, saznao je da se on zove Melvil Enderson, da je najbogatiji čovek u Ričmondu, pa prema tome, pored gradonačelnika, i jedan od najuticajnijih i najpoštovanijih.

Enderson ga je gotovo gadljivo pogledao, šmrknuo i namrštio se kao da mu ne prija jedva primetan vonj uštavljene jelenske kože, od koje je bilo napravljeno traperovo odelo, i demonstrativno okrenuo glavu prema otvorenom prozoru.

Do tropera su sedeli bračni par iz Hjustona, veoma prijatni mladi ljudi, koji se ni najmanje nisu libili da započnu razgovor sa svojim susedom. A kad je traper mladoj ženi, koja je sedela naspram Endersona, te ju je on prilikom poskakivanja kočije po neravnom terenu potiskivao svojim teškim nožurdama, a prašina koja je ulazila kroz prozor s te strane padala je ponajviše po njoj, predložio da zamene mesta, razgovor je nastavljen još spontanije i prisnije, u čemu im se uskoro pridružiše i druge dve žene.

Produžiše niz desnu obalu Kolorada i naspram Le Sranža predoše na drugu obalu, a odatle nastaviše prerijom između te reke i Brasosa na jugo-istok.

Oko podne stigoše u poštansku stanicu u kojoj je trebalo da zamene konje. Odatle do Ričmonda trebalo je još jednom prespavati u narednoj poštanskoj stanici i sledećeg dana stići u grad, sve to, razume se, pod

uslovom da se na toj poslednjoj deonici ne dogodi ništa.

Međutim, samo što stigoše u poštansku stanicu, uzbuđenja počеше da se nižu.

Poštanska stanica, u stvari, dugačka daščana zgrada, sastojala se iz dva dela. U prvom, manjem delu, bili su dućan, šank sa pićem, kuhinja i soba za stanovanje šefa stanice i njegove žene, dok je drugi deo, takođe podeljen u dva odeljka, imao trpezariju i dve sobice sa po dva kreveta. Kraj zgrade nalazio se i koral sa četiri konja.

U trenutku kad je kočija stala pred zgradom, ispred nje su dvojica ljudi popravljali osovinu i točak na nekoj drugoj kočiji.

Jedan od njih, niži čovek širokih ramena i snažnih mišićavih ruku, pride tek prispeloj kočiji, spusti papučicu i otvori vrata.

Istog časa se na vratima daščare, pojavi mlada lepuškasta žena.

— Sliterne — obrati se uto onaj čovek vozaču — kola iz San-Antonija za Ričmond i Hjuston su se pokvarila i mogu ih osposobiti tek sutra. Imaš li bar jedno mesto slobodno?

— Na žalost, Džilberte, sve je popunjeno — odvrati vozač silazeći sa pratiocem.

Ona ljudina što se s mukom izvuče iz kočije i počе da stresa prašinu, upravi pogled prema ženi na vratima i uzviknu:

— Gospođice Mek Viljems! Vi ovde!?

Ozarena lica žena mu pride.

— Šta da radim, gospodine Endersone? — reče ona sa očajanjem. — Naša kola su se pokvarila i tek sutra treba da na-

stavimo put, a ja sutra moram biti u Ričmondu. Vozač kaže da kod vas nema nijednog slobodnog mesta.

Svak bi očekivao da će Ender-son biti kavaljer i da će svoje mesto ponuditi toj ženi, ali on pronade drugo rešenje.

— Sliteru! — pozva vozača. — Zar nikako ne bi mogao da primiš gospođicu Mek Viljems?

— Znate i sami, gospodine Endersone, da su sva mesta popunjena.

— Do đavola, zar onaj medved u jelenskoj koži ne bi mogao s tobom na kočije? — dodade tiše pokazujući na traperu koji je po strani razgovarao sa bračnim parom.

— Ne usudujem se da mu to predložim — sleže vozač ramenima. — On ima pravo na svoje mesto.

— Ne usuduješ se! — razdra se ljudina. — E, pa, ja ću mu to reći. . . Momče! — doviknu traperu i kad ovaj obrati pažnju na njega, on nadmeno nastavi: — U kočiji nam je potrebno jedno mesto za ovu damu. Smatram da bi trebalo da se popnete na mesto do vozača i njegovog pratioca i da tako oslobodite jedno mesto u kočiji.

— Vi tako smatrate! — nasmeši se traper.

— Da! — zbuni se malo debeljko.

— Zašto ne biste vi bili kavaljer i ponudili svoje mesto dami?

— Vi ste bezobrazni! Znate li s kim razgovarate? — planu Ender-son.

— Znam, ali bih rekao da vi ne znate s kim razgovarate — odvrati traper mirno, pa se obrati mladoj ženi: — Gospođice, nijed-

nog trenutka nisam pomislio da vam ne ustupim svoje mesto. — Zatim pogleda Endersona i dodade: — Jedino ne volim ljude koji se prave dobri na račun drugog.

— Mnogo vam hvala! — uzvratila mlada žena. — Učinili ste mi veliku uslugu.

— U tom slučaju, sve je rešeno — zaradova se šef poštanske stanice. — Gospodo, izvolite u trpezariju. Ručak će brzo biti gotov.

Mora se priznati da je supruga šefa poštanske stanice odlično kuvala, jer ono što je bila pripremila svidelo se svima, pa čak i Endersonu, koji je pre toga dugo brisao pribor za jelo svojom kao sneg belom maramicom i s nepoverenjem zagledao u činiiju koja se pušila.

Ručak je tekao u dobrom raspoloženju putnika koji su se blížili svom cilju, kad se napolju začu prigušeni topot konjskih kopita, onakav kakav dolazi od nepotkovanih konja.

12.

ORLOVA KANDŽA

Osim trapera, koji pogleda kroz prozor i spazi Indijanca što je baš tada silazio sa svog mustanga, niko od ostalih tome ne pridade nikakvu pažnju.

Pažnju ostalih, međutim, izmamila škripa ulaznih vrata i oni mahinalno pogledaše na tu stranu.

Indijanac iz nomadskog plemena Kajova, koje se kretalo između Brasosa i Kolorada po terenu koji je smatran njihovim lovištem, uđe i uputi se duća-

ndžijskom pultu za kojim se nađe šef poštanske stanice.

— Neka je dobro došao Orlova Kandža u moj vigvam! — dočeka ga ovaj ljubazno i htede još nešto da kaže, ali se suzdrža.

Jer, za trpezarijskim stolom nešto lupnu i kad on pogleda na tu stranu, vide kako Melvil Enderson besno ustaje, kako pri tom njegova stolica pada iza njega na pod, i kako polazi prema Indijancu sav uskipteo od besa.

— Sto mu gromova, Džilberte! — povika on još iz onog dela koji je služio kao trpezarija. — Zar je taj prljavi indijanac morao da uđe baš kad sam ručao, da bi mi se zgadilo sve ono što je na stolu? I zar vam nije jasno da se Indijancima ne sme ništa prodavati?

— Neka mi gospodin Enderson oprostí što ću mu protivreći — uzvratila uzbuđeni čovek. — Indijancima ne smem da prodajem jedino oružje, metke i viski. Ostalo mogu. Štaviše, veoma je preporučljivo da i dalje to činim.

— Zašto? — izbulji bogataš oči na njega.

— Zato, gospodine, što ćete kad pođete odavde jednim delom prolaziti kroz lovišta Kajova i oni vam neće ništa uraditi samo zato što lepo postupam prema njima.

— Pričajte vi te gluposti drugome, i da znate da ću od gospodina Fergusona tražiti da vas smeni.

Podje natrag, pa se predomisli. Okrenu se prema Indijancu, koji je sve vreme stajao mirno po strani kao da nije razumeo ni reč, i upravivši ruku prema vratima razdra se:

— A ti, šugavi crvenokošče, gubi se!

Ovaj ga samo dotače pogledom, pa smatrajući da je onaj za pultom, s kojim je do tada trgovao, važniji, zaobiđe ga i kroči naspram šefa poštanske stanice.

Dogodilo se ono što se moglo i očekivati.

Razbesneli i poniženi Enderson uhvati Indijanca za kosu sa strane, povuče ga sebi i udari pesnicom u lice.

— Ne, gospodine Endersone! Ne! — usledila je kasna opomena.

Indijanac se skljoka kraj zida. Brisao je nadlanicom krv sa obraza, ali nije pokazivao nikakvu ratobornost.

Raspomamljenoj ljudini kao da to nije bilo dosta. On izmahnu nogom i udari Indijanca u slabinu, a zatim to pokuša još jednom.

Drugi put nije uspeo.

Jedna ruka teška kao olovo i snažna kao klešta zgrabi ga za rame i povuče.

Zateturao je, a verovatno bi i pao da ga ta ista ruka ne uspravi i gurnu prema pultu.

Bio je to traper.

— Ne čini li vam se, Endersone, da vam je ovaj slabašni čovek neravnopravni protivnik? I šta vam je on učinio, osim što mrzite Indijance i ne možete da ih vidite?

Umesto odgovora, najpre je usledila eksplozija besa uvrednog čoveka. Lice mu pomodre, a donja usna se opusti. Krvlju podlivene oči gotovo iskočiše iz svojih duplji. Odgurnuo se telom od šanka i ispruženih ruku

pošao prema traperu i njegovom vratu.

— Ja ću ti, skote, pokazati — krkljao je.

Namera mu je bila očigledna i sigurno je da se niko ne bi dobro proveo kog bi te ručerde zgrabile za vrat. Ovog puta one nisu uspele to da učine. Jer, pre nego što mu se ljudina približila, traper se izmače i ispred sebe ispruži nogu.

Zahuktala telesina se spotače i tresnu svom težinom na patos.

— Ne, zaboga, stranče! — ču traper šapat iza svojih leđa, koji mu uputi šef stanice.

— Ja nisam ni tražio kavgu — odvrati ovaj posmatrajući mirno kako se Enderson batrga na podu, kako psuje i stenje dok ustaje i kako ponovo silovito kreće ka njemu uz riku razbesnelog bika.

Toga puta je traper bio efikasniji.

Samo jedan munjevit udarac pesnicom koji je pogodio Endersona u vrh brade, odbacio ga je do vrata.

Taj udarac kao da ga je smirio. Sedeo je nekoliko trenutaka na podu tresući glavom i pipajući se za vilicu, a onda je s mukom ustao i oteturao napolje.

Indijanac je za to vreme stajao po strani i zadivljeno posmatrao trapera.

— Neka ratnik hrabrih Kajova kupi ono zbog čega je došao — reče mu traper. — Visoki Jasen, kako ga Apači zovu, ima među crvenim ratnicima mnogo prijatelja.

— Visoki Jasen je danas stekao i jednog prijatelja među ratnicima Kajova — odvrati Indijanac. — Orlova Kandža ga nika-

da neće zaboraviti — reče i pode prema vratima.

Za njim doviknu Džilber:

— Zar Orlova Kandža neće ništa da kupi?

— Drugi put, moj beli brate. Kad u ovom vigvamu ne bude toliko bledolikih, od kojih neki ne vole da vide crvene ratnike.

Traper izađe s njim pred vrata i sačeka da on uzjaše mustanga i odjuri prema dolini.

Za to vreme, Enderson je stajao tridesetak koraka dalje i pušio. Nije se okrenuo ni na škripu vrata, kad su se otvorila, ni na topot konjskih kopita.

Vrata još jednom škripnuše iza traperovih leđa. Na pragu su se nalazili vozač i šef stanice Džilbert.

— Stranče — reče mu vozač, — odavno nisam tako uživao za vreme ručka, kao ovog puta. A za to treba da zahvalim gospodi Džilbert i vama. Onog naduvenka ste naučili pameti. Bojim se jedino da će nas Kajove dočekati na putu.

— To bi se sigurno i desilo da se vi niste umešali — javi se Džilber. — Ovako, verujem da je Orlova Kandža zadovoljan onim što ste učinili radi njegove zaštite... Sliter mi reče da ćeti i vi u Ričmond.

— Tako je.

— Čuvajte se, stranče — dodade tiho. — Čovek kao Enderson, uz to bogat i moćan, ne zaboravlja uvrede.

— Hvala vam za upozorenje. Žao mi je jedino što sam u očima ostalih ispao neobuzdan i nekulturnan.

— Naprotiv — stavi mu vozač ruku na mišicu. — Svi su vaš gest primili sa velikom simpati-

jom, naročito gospodica Mek Viljems, kojoj je bilo veoma drago što ste Endersona naučili pameti.

— Onda je sve u redu. Mogu, znači, da se vratim i da završim ručak.

Vozač je imao pravo. I bračni par, i gospodica Mek Viljems, i dve starije dame dočakaše ga s velikom simpatijom.

Prva mu se obratila gospodica Mek Viljems:

— Gospodine...

— Tom Lin.

— Gospodine Line, mišljenje ovih što su ostali za stolom jeste da ste se poneli kao pravi džentlmen.

— Hvala vam!

— Meni su Indijanci ubili muža — javi se jedna od starijih dama. — Ja sam se naježila od straha kada sam onoga videla. Međutim, onako se ponašati prema mirnom, slabašnom i ne-naoružanom čoveku zaista je nedopustivo.

Ručak dovršiše u prijatnom ćaskanju.

Za to vreme, vozač Sliter zameni konje i objavi polazak.

Dok su plaćali ručak, vozač onih drugih kočija ulete kao bez duše.

— Kajove! — povika on. — Ima ih dvadesetak. Među njima je i onaj što je bio ovde.

— Džilberte! — uspaniči se Enderson. — Dajte puške! Nećemo valjda dozvoliti da nas crvenokošci pobiju.

Putnici se preplašiše. One dve starije dame počеше da plaču, a ni gospodica Mek Viljems nije bila daleko od suza.

— Za sve ovo ste vi krivi — prasn timer žene koja je u kočiji

sedela do traper. — Da se niste onako nerazumno poneli, ne bi ni došlo do ovoga.

— Čekajte! — začu se u tom metežu traperov glas. — Ja ću izaći da razgovaram s njima.

— I ja ću s vama — javi se vozač Sliter.

Izdoše u trenutku kad se Indijanci zaustaviše ispred ograđenog dvorišta dok Orlova Kandža produži prema njima.

— Dobro je što je moj beli brat Visoki Jasen izašao iz vigvama — reče on. — Orlova Kandža ne bi želeo još jednom da vidi onog bledolikog što izgleda kao debela skvo.

— Zašto se vratio Orlova Kandža? — upita ga traper.

— Moja crvena braća kažu da su kod Malog izvora primetili petoricu bledolikh kako se skrivaju od kako se danas pojavilo sunce. Oni su još tamo. Među njima je i bledoliki koga beli ljudi zovu Divlji Džekobs.

— Divlji Džekobs! — zagrcu vozač Sliter.

— Ko je taj? — upita traper.

— Razbojnik koji ima na duši bar trideset ljudi. Sa svojom bandom napada poštanske kočije i rančeve. Nije ga bilo više od godinu dana u ovom kraju, pa smo odahnuli.

— Kako mu je pravo ime?

— Niko to ne zna. Svi ga zovu Divlji Džekobs. Ne bih želeo da se s njim sretnemo.

— Prolazite li pored Malog izvora?

— Tačno pored njega.

Indijanac se ponovo javi:

— Kajove i Divlji Džekobs nisu na ratnoj stazi. Džekobs daje Kajovima vatrene strele i Kajove se ne mešaju u njegove poslo-

ve. Orlova Kandža misli da će Divlji Džekobs napasti Visokog Jasena i ostale bledolike, pa je došao da ga o tome obavesti. Ljudi Divljeg Džekobsa su dobro naoružani. Svak ima po jednu dugačku i dve kratke strele.

— Orlova Kandža je pravi prijatelj Visokog Jasena, kad je došao da ga obavesti o opasnosti koja mu pretila. Visoki Jasen mu zahvaljuje.

Indijanac okrenu mustanga, odjaha do svojih, a zatim svi odjuriše prema obližnjem brdašcu.

Istovremeno, svi oni koji su se nalazili u poštanskoj stanici, pohrliše napolje i opkoliše dvojicu ljudi.

— Sve je u redu, reče vozač. — A to što je u redu treba da zahvalimo ovom čoveku — pogleda u pravcu traper. — Svi u kočije! Polazimo!

Pre nego što podoše, traper, vozač njegov pratilac izdvojiše se i o nečemu kratko porazgovaraše, što ne pobudi nikakvu znatiželju onih što su se nalazili u kočijama.

13.

ZASEDA KOD MALOG IZVORA

Bila je to tipična kočija koja je u to vreme prevozila putnike i poštu širom Teksasa. Na vrhu je bila ravna i onaj deo iza vozača i njegovog pratioca, na kom su se nalazile stvari putnika, bio je ograđen niskom metalnom ogralom, kako stvari pri vožnji ne bi poispadale. Preko stvari bilo je prebačeno šatorsko platno štiteći ih od prašine, a još više od kiše. Do vozača je bilo mesto za

još samo jednu osbu, a to je bio uvek naoružani pratilac. Prema tome, ako je trebalo još nekoga primiti, za njega ne bi bilo mesta između vozača i pratioca, već bi se on smestio na šatorskom platnu, odozgo, između stvari, pa čak i preko njih, ako je bilo mnogo.

Ovog puta je pod šatorskim platnom bilo samo nekoliko velikih putničkih torbi, te se traper, pošto ih rasporedi duž jedne i druge bočne strane, uvuče pod platno, tako da mu je odmah iza vozačevog sedišta virila samo glava.

Za to što nije seo odozgo preko platna, već se po vrelini dana uvukao zajedno s puškom i kol-tovima ispod njega, bilo je puno razloga. Uvuče li za trenutak i glavu pod platno, tada ga konjanik, koji bi se našao pored kočije, ni u kom slučaju ne bi video a to je, u situaciji kad su očekivali napad, moglo biti veoma važno.

Morao je da prizna da ležanje potrbuške na tvrdom krovu kočije nije bilo ni približno isto što i sedenje na mekom sedištu, pa ipak, traper je podnosio truckanje i drmusanje, kao da se nikad nije drugačije ni vozio.

U jednom trenutku neko ga dotače po ramenu i on začu pratiočev glas:

— Približavamo se Malom izvoru.

— Izgleda li vam što sumnjivo?

— Za sada, ništa.

Ne prođe ni desetak sekundi posle tih pratiočevih reči, kad odjeknu pucanj i on jauknu.

Konji se poplašiše i dva prednjaka povukoše kočiju udesno, preko kamenja, pre nego što

vozač zateže dizgine. Levi prednji točak udari bočno o poveliki kamen i slomi dva paoka, tako da je bio potreban samo još jedan malo snažniji udar, pa da ceo točak popusti.

Kola se zaustaviše pre nego što traper ču iz blizine neki oštar glas, koji izgovori:

— Sliteru, zategni dizgine, ili ćeš i ti dobiti ono što i tvoj pratilac.

— Već sam to uradio, Džekobse — odvrati ovaj.

— Dobar si ti momak, stari. Odavno se nismo videli, a? Čujem kako se bio proneo glas da je Divlji Džekobs omastio konopac.

Začu se tanak isprekidan smah, posle kog traper umalo ne pomoli glavu. Jer, i taj glas, i taj smeh bili su mu do te mere poznati da se već tada mogao zakleti da zna ko se krije iza tog nadimka. Pretpostavljajući da se razbojnici još uvek nalaze na konjima, ostade ispod platna.

— Ne još! — začu jedva čujan šapat pratioca poleglog po sedištu i obradova se što je on samo ranjen. — Ima ih pet.

— Sliteru, baci oružje pratio-ca, pa i njega gurni sa kočije — čulo se novo naređenje.

Po tome kako je palo na zemlju pratiočevo telo i kako je on ponovo jauknuo, znao je da je to naređenje bilo izvršeno.

— A sada, da vidimo koga ima u kočiji — ponovo se ču Džekobsov glas. — 'Ej, vi, unutra! Pazite kako se ponašate, inače nećete nikad stići u Ričmond... Seme, dodi otovri vrata gospodi.

Ču se obaranje papučice i otvaranje vrata.

Zatim ponovo Džekobsov glas:

— Ljudi, pa ovo je lov bolji nego što smo očekivali. Čekali smo gospodicu Mek Viljems, za koju će njen tatica i gradonačelnik platiti koliko tražimo, a pronašli smo i gospodina Endersona. Nadam se da imate dosta novca kod sebe, Endersone, da biste posle mogli da nastavite put. Inače ćemo morati i vas da zadržimo.

Po njihanju kočije traper je znao da putnici silaze. Još nije znao da li se razbojnici nalaze na konjima, kada bi bilo opasno pojaviti se ispod platna, ili su sišli s njih. Zato počeo polako da pomalja glavu, ali ga vozačeva čizma nimalo nežno pogodi u teme i on je ponovo uvuče.

— Sliteru, momče, dok ove dame i gospoda isprazne džepove i torbice, pobacaj odozgo sav prtljag... Momci sjašite i zavirite dobro u svaku torbu — doviknu Džekobs svojim ljudima.

Kad zbacila i poslednju torbu, a pre nego što siđe, vozač potapša traperu po ramenu, tako da nije znao, da li je to znak da može da se pojavi, ili da još uvek čeka. Bojao se da su razbojnici svuda oko kočije, a kad je malo provirio, shvatio je da je vozač mislio i na to: sve stvari je pobacio tamo gde su se već nalazili Divlji Džekobs i putnici.

Iako ih još nije video, tamo su bili i četvorica Džekobsovih razbojnika, preturajući po torbama.

Nije izvirio, već je glavom malo podigao kraj platna i ispod njega pogledao na onu stranu sa koje su dolazili glasovi. Sve ih je video.

Bračni par stajao je kraj uplašene žene koje su nervozno preturnale po svojim torbicama. Do njih se nalazila gospodica Mek Viljems koja je u rukama držala sav svoj imetak i novac što joj se zatekao u torbici. Dva koraka dalje, jedan naspram drugog, stajali su Enderson i razbojnik, čije lice još nije uspeo da vidi.

Tada je iznova začuo njegov glas:

— Nemojte me zasmekjavati, gospodine Endersone. Ne mislite da ću vas pustiti za pet stotina dolara, zlatan sat i dva prstena!

Koliko je puta do tada Enderson uputio pogled prema krovu kočije, nije znao, ali je on to i ovog puta učinio.

Na sreću svih putnika, razbojnik nije bio inteligentan. On je i te poglede shvatio sasvim drugačije, jer ga je najednom upitao:

— Koje je vaša torba, gospodine Endersone?

— Ona velika — odvrati ovaj.

— Seme — dozva Džekobs opet svog čoveka, — dobro pogledaj torbu gospodina Endersona, jer mu je pogled neprestano leteo prema njoj dok je bila na kočiji, a i sada.

Više nije imalo smisla oklevati. Novi pogled Endersona ili nekoga drugog od putnika mogao bi pobuditi podozrenje razbojnika, a tada bi sve ispalo mnogo teže. Zato je naglo zbacio cirađu sa sebe i viknuo:

— Džekobse Pejdzee, ruke gore! To važi i za sve tvoje razbojnike.

Dok su se četvorica njegovih ljudi uspravljala, podižući ruke i gledajući u njega kao u avet ko-

ja se iznenada pojavila, onaj kog je on nazvao tim imenom, a koji je još stajao pred Endersonom, nije se micao. Da li ga je u stanje ukočenosti dovela pojava tog do tada skrivenog čoveka, ili saznanje da on zna njegovo pravo ime?

Najzad je levoruku, u kojoj mu se nalazio kolt, počeo da podiže polako i još laganije da okreće glavu na onu stranu odakle je došlo naređenje.

— Baci kolt, Pejdže! — usledilo je novo.

Poslušao je i okrenuo se.

Uplašeni Enderson je to jedva dočekao. Odmah se udaljio nekoliko koraka, umesto da mu je izvukao i drugi kolt, a onaj što je bacio razbojnik podigao sa zemlje.

Lice čoveka, koji je mogao imati najviše četrdeset godina, do tada ukočeno od napregnutosti, počeo da se opušta i razvlači u osmeh.

— Apači Tom! — izgovori on nešto posle čega blesnuše oči vozača Slitera. — Zdravo, ratni moj družo! Drago mi je što vidim tebe, a ne nekoga drugog da drži te koltove uperene u nas.

— Ne raduj se, Pejdže — odvrati traper. — I meni bi bilo drago da smo se sreli u drugim okolnostima. Ovako, učiniću ono što bi učinio i svaki drugi na mom mestu: predaću vas svu petoricu šerifu u Ričmondu.

Kad jedan od njegovih ljudi shvati šta ga očekuje, reši se na očajnički korak. Pre nego što je vozač Sliter došao do njega da mu povadi koltove, sunu hitro rukom prema jednom od njih.

Istog časa sa kočije grmnu pucanj i tane ga pogodi u grudi.

— Budalo, Seme! — nasmeši se setno Džekobs. — Nisi znao da je Apači Tom najbrži i najbolji strelac u Teksasu... Apači, stari moj družo, da porazgovaramo.

— Ne vredi, Pejdže. Vрати sve ono što si oduzeo tim ljudima.

— U redu, stari moj, — reče razbojnik i počeo iz džepova da vadi ono što je maločas u njih potrpao.

— Sliteru, kako je pratilac? — obrati se traper vozaču silazeći s kola.

— Biće dobro — javi se ovaj sam. — Ovakva rana me ne može poslati na onaj svet.

— Da ih vežemo, Apači? — upita vozač.

— Nadam se da će vam u tome pomoći ostali muškarci — prelete traper pogledom preko Endersonovog lica.

— Sa najvećim zadovoljstvom — iznenadi ga odgovor ovoga.

— Apači — javi se iznova Džekobs, — imam mnogo dolara. Podelićemo ih, i ja ću...

Nije završio. Traperova pesnica ga odbaci nekoliko koraka. On, pri tom, pade tačno na gomilu koltova koje je Sliter povadio iz kubura razbojnika. Kao da je želeo da umre, zgrabio je jedan od njih.

Odjeknuše dva pucnja zaredom, i to je bio kraj Divljeg Džekobsa, čoveka koji je za sve vreme američko-meksičkog rata bio u istom eskadronu sa Apači Tomom i važio za dobrog borca.

Traperu je najpre prišla gospodica Mek Viljems.

— Gospodine Line — rekla je uzbuđenim glasom, — ne nalazim prave reče kojima bih izra-

zila zahvalnost što ste me spasi-
li. Biću srećna ako nas u Rič-
mondu posetite. Moj otac, a i
moj verenik, učiniće sve da vam
se na ma koji način oduže.

— Dovoljne su mi ove vaše re-
či, gospodice — odvрати mladić.

Zatim su mu prišle dve starije
dame, pa bračni par.

Na kraju je to učinio i Ender-
son. Pokušao je da malo razved-
ri natušteno lice, ali mu to nije
polazilo za rukom. Ipak je, gle-
dajući negde pored njega, pro-
cedio.

— Hvala vam, Line. Zaboravi-
mo ono što se desilo u poštan-
skoj stanici.

— Ja sam to već zaboravio —
odvрати traper.

— Apači — javi se vozač Sliter,
— imaću šta da pričam mojima
kad stignem u Ričmond. — Za-
gledajući oštećeni točak dodade:
— Sa ovakvim točkom ne može-
mo dalje, a ovde nisam u stanju
da ga popravim.

— Šta predlažete?

— Da se vratimo u poštansku
stanicu, popravimo točak preno-
ćimo i sutra rano nastavimo put.
Iza ručka ćemo biti u Ričmondu.

— Onda, odvežite dvojicu raz-
bojnika, kako bi sahranili svoje
drugove. Dotle ću ja izvaditi ta-
ne iz rane vašeg pratioca — reče
traper.

Polu sata kasnije kočija se
pažljivo vraćala nazad. Pratilac
i muž žene iz kola promenili su
mesta. Traper je pojahao svog
vranca, koji je radosno zakas-
kao pored kočije, a na krovu, iz-
među prtljaga, našla su mesto
trojica vezanih razbojnika.

Suncu nije trebalo još mnogo
da bi zašlo iza obližnjeg brežulj-
ka kad su se pojavili pred izne-

nađenim šefom poštanske stani-
ce srećni što se sve završilo ka-
ko treba.

Za vreme večere, raspoloženi
Sliter je podigao čašu sa pićem.

— Ako me pitate da li između
Pekosa i Rio-Grande ima čoveka
koji je poznatiji i poštovaniji od
Apači Toma, odgovoriću vam da
nema. Zato predlažem da ispije-
mo čaše za zdravlje i dug život
našeg mladog prijatelja koji nas
je mnogo zadužio — rekao je.

14.

GRADONAČELNIK RIČMON- DA

Ričmond je u to vreme već bio
razvijen grad na desnoj obali
Brasosa, čijem je brzom procva-
tu trgovine, a time i celokupnom
razvoju, doprinela plovna reka
koja je povezivala grad sa Mek-
sičkim zalivom.

Na južnom delu grada, tamo
gde je Brasos pravio krivinu, uz-
dizala se tvrđava koju su još
Meksikanci podigli pre stotinu
godina u vreme svoje vladavine,
boreći se protiv patriota i njiho-
ve sve veće želje za nezavisnoš-
ću. U njoj se sada nalazio mali
garnizon od šezdesetak vojnika
pod komandom kapetana Stju-
arta.

U centru grada bilo je nekoli-
ko veoma lepih zgrada, među
kojima se isticala palata grado-
načelnika sa divnim ograđenim
parkom, zatim kuća Melvila En-
dersona, a u pročelju velikog
trga, naspram rečne luke, pro-
strani hotel na sprat koji je no-
sio zvučno ime »Nezavisnost«.

I kao po nekom ustaljenom
pravilu, koje je važilo za sve gra-

dove američkog zapada, nedaleko od hotela nalazila se šerifova kancelarija sa nešto prostranim zatvorom, koji je, zahvaljujući savesnom šerifu Lesteru i dvojici njegovih pomoćnika, bio češće pun, nego prazan.

Ispred hotela bi svaka prispe la kočija stala, i ispred njega je svaka polazila na put.

Tako je i tog popodneva vozač Sliter zaustavio umorni četvoropreg ispred gomile radoznalaca i onih koji su očekivali da ona stigne još u toku prošlog dana.

Niko od njih nije obratio posebnu pažnju na visokog momka u odeći od jelenske kože, koji je sjahao s vranca, otvorio vrata kočije i pomogao pri silasku najpre ranjenom pratiocu, a zatim i damama.

— Endžela! — začuo je kako su dvojica muškaraca izgovorila istovremeno ime gospođice Mek Viljems, ali ih traper nije video jer su se nalazili s druge strane kočije.

On je u tom času, dok se oporaštao od ostalih putnika, izuzev Endersona, koji je izleteo iz kočije i kao furija nestao u gomili sveta, posvetio svu pažnju čoveku sa metalnom zvezdom na grudima, kog mu je priveo vozač.

— Drago mi je Apači, što sam vas upoznao — rekao je šerif — i zahvaljujem vam u ime građana Ričmonda što ste likvidirali bandu Džekobsa. Dužan sam da vas obavestim da je za sve njih bila raspisana nagrada i da vam pripada ukupno tri hiljade dolara. Molim vas da malo kasnije svratite u moju kancelariju.

— Svратиću rado — uzvрати traper, ali ne radi raspisane nagra-

de. I do sada sam pomagao da se mnogi zlikovci privedu vlastima, ili sam ih, u krajnjoj nuždi, likvidirao, pa ipak, novac nisam uzimao, jer od toga ne živim. To neću učiniti ni ovog puta. Potrudite se, šerife, da se tih tri hiljade dolara podele, recimo, siromašnim udovicama ratnih veterana.

Šerifove oči zablistaše. On mu čvrsto steže ruku.

— Dragi moj prijatelju, ponekad je potrebno samo nekoliko trenutaka da biste shvatili kakav se čovek pred vama nalazi — reče sa divljenjem. — Sa najvećim zadovoljstvom i savešću izvršiću vaš nalog.

— Gospodine Line — začu uto iza svojih leđa glas gospođice Mek Viljems, — dozvolite mi da vas upoznam sa mojim ocem i mojim verenikom.

Okrenuo se i iznenađeno uzviknuo:

— Poručnik Šofild!

— Apači Tom! — usledi još jači uzvik i dvojica ljudi čvrsto stegose jedan drugom ruku. — Samo po vašem prezimenu nisam mogao da zaključim ko bi bio taj hrabri traper kome treba da zahvalim što mi je verenica stigla, a razbojnici bili kažnjeni . . . Dragi doktore — obrati se on visokom i krupnom prosedom čoveku kog je devojkica držala ispod ruke, — da vam predstavim Toma Lina, poznatijeg po nadimku Apači Tom, s kojim sam u vreme rata bio u istom eskadronu, a koji je. . .

— Nije potrebno da mi ga dalje predstavljáš — ozari se lekaro-vo lice, dok je i on traperu stiskao ruku. — Iako živim u Ričmondu, putovao sam po celom

Teksasu. Tako bar meni nije potrebno objašnjavati ko je Apači Tom. Dragi moj prijatelju Tome, želim da vas uverim u svoju bezgraničnu zahvalnost zbog onoga što ste učinili za moju kćer.

— Ostajete li u gradu, Apači? — upita ga Šofild. — Čak i ako putujete dalje, morate ostati bar nekoliko dana kao moj gost.

— I moj, Kenete, najdraži gost kog sam do sada imao u svom domu — dodade doktor Mek Viljems.

Morao je nešto odgovoriti, ali ni u kom slučaju nije mogao ni jednom od njih da kaže pravi razlog dolaska u Ričmond. Zato prihvati prvo objašnjenje koje mu pade na pamet.

— U Ričmond sam došao da potražim strica, jedinog rođaka koji mi je ostao — reče. — Neki su ga u više mahova videli u ovom gradu i okolini.

— Kako se zove? — upita lekar.

— Kordel Lin.

— Takvog, na njegovu sreću, još nisam lečio — nasmeja se lekar, — a ja sam jedan od starosjedelaca Ričmonda.

— Možda on samo navraća u Ričmond — primeti Šofild. — U svakom slučaju, pronaći ćemo ga.

— To je sigurno — potvrdi doktor.

— Draga Endžela i dragi doktore, molim vas da se postarate o našem zajedničkom gostu, jer ja moram na sednicu gradskog veća. Čim završim, doći ću.

— Samo ti idi, Kenete, i brini gradske brige — nasmeja se doktor. — Usput otprati Endželu do kuće, a ja ću sa Tomom do

korala potkivača Bernsa, da ostavi konja.

— Doktore — pojavi se šerif pred njim, — ako vidite svog brata, recite mu da su u zatvor prispela preostala trojica iz Džekobsove bande, pa neka se pripremi za suđenje.

— Reći ću mu, Stjuarte. Znajući kako je moj brat ekspeditivan sudija, siguran sam da će suđenje biti za dan-dva. A ti pripazi na te bandite.

— Još niko nije umakao iz mog zatvora — isprsi se šerif.

— Endžela mi nabaci, Tome — reče doktor malo kasnije dok su išli preko trga, — da ste imali sukob sa Endersonom i da ste ga dobro opaučili — zakokota se prigušeno.

— Zaslužio je.

— Često on to zasluži, ali se niko ne usudi da ga na takav način opomene. Ne znam šta bih dao da sam bio tamo kad se Enderson kotrljao po podu.

— Onim što se kasnije dogodilo, mi smo izgladili taj sukob.

— Tako vi mislite, ali sam siguran da tako ne misli onaj pokvareni naduvenko. Biću srećan ako se jednog dana i on nađe pred sudijskim stolom mog brata. Do sada je uvek uspevao da izmakne. U svakom slučaju, pričuvajte se dok ste u Ričmondu.

— Na to su mi već skrenuli pažnju — nasmeši se sada traper.

— Eto vidite! Svi znaju ko je Enderson. Niko ga ne voli, ali ga se mnogi boje.

Nadaleko od potkivačnice, gde je traper ostavio svog vranca, kraj same reke, nalazila se kuća doktora Mek Viljemsa. Uvučena od obale u dvorištu pu-

no cveća i raznovrsnog drveća izgledala je veoma lepo i privlačila pažnju naročito svojom prostranom natkrivenom verandom okrenutom prema reci.

Gospođa Mek Viljems se pokazala isto tako ljubazna kao i njen suprug i radosna što bar gostoprimstvom može da izrazi zahvalnost za veliku pomoć pruženu njenoj kćeri.

Dok je jedna sredovečna mulatkinja pripremala ogroman čabar i grejala vodu da bi se traper posle dugog puta mogao okupati, lekar ga uvede u svoju sobu i otvori veliki ormar.

— Nemojte mi zameriti, dragi prijatelju — reče mu — ali ja bih vam predložio da, dok ste ovde u Ričmondu, zamenite svoje odelo, iz više razloga. Dva su najvažnija: prvo, ovde, blizu mora, mnogo je toplije nego u brdovitim predelima Gvadelupe, pa bi odeća od kože bila veoma neprikladna; drugo, ne treba biti suviše upadljiv, a vi ste to, i svojom pojavom, i svojom odećom. Pošto smo otprilike istog rasta, u ormaru ćete naći sve što vam je potrebno, od rublja do košulje, pantalona i čizama. Nemojte se ustručavati već odaberite ono što vam se dopada.

— Imam ja još novca — pokuša traper da se odbrani od tolike darežljivosti.

— Verujem, ali vam mogu reći da ćete za ljude naše visine teško naći sve ono što treba. Osim toga, čemu i na to gubiti vreme!

Doktor Mek Viljems je bio ubedljiv i traper odabra ono što mu je bilo potrebno.

Jedan sat kasnije, kad se okupao, obrijao, obukao i začesljao

svoju bujnu valovitu svetlosmeđu kosu, nije mogao samog sebe da prepozna.

Lepa košulja se pripijala uz njegovo mišićavo telo, ističući ga još više. Pantalone su mu na donjem kraju nestale u žutim čizmama, a preko pantalona je blistao potpuno nov pojas sa jednom futrolom sa desne strane za kolt.

— Divno! — uzviknuo je zadovoljni lekar koji ga je prvi ugledao. — Sve to na meni ne stoji ni blizu tako lepo, kao što pristaje vama, Tome.

15.

DILEME

Sunce samo što je bilo zašlo, a zapad se na tom mestu još uvek žario sjajem poslednjih zraka, kad se pojavi bivši poručnik, a sadašnji gradonačelnik Ričmonda, Kenet Šofild, tridesetsedmogodišnji čovek, čije je prilično markantno lice bilo izbrazdano prevremenim borama, koje su ga činile starijim nego što je u stvari bio.

Bio je odeven po poslednjoj modi, a crna glatko začesljana kosa bleskala je i presijavala se po krajevima dajući celom njegovom licu nekakav neprirodan izraz ukočenosti i odsutnosti.

S njim je došla njegova dvadesetjednogodišnja sestra, lepa crnka niskog rasta, ali savršenih proporcija tela, na čijem su se negovanom licu isticale krupne, kao gar crne blistave oči što su stalno bile u pokretu i rume ne čulne usne koje su se najčešće smeškale otkrivajući pri tom kao sneg bele pravilne zube.

— Moja sestra Stela — rekao je Šofild predstavljajući je traperu. — A ovo je moj ratni drug o kome sam ti govorio.

— Hej! — povika vragolasta devojka. — Gde si ga do sada skrivao, brate. Mogla sam se zaleteti i udati za Endersona, a da pre toga ne upoznam ovog snažnog lepotana o kome već ceo Ričmond govori — rekla je i pružila traperu svoju majušnu ruku.

— Stigao je na vreme. Eto ti ga! A što se tiče tvoje udaje, nemam ja tu sreću da te udomim i skimen veliku brigu s vrata koja mi je zapala posle majčine smrti.

— Baš ti hvala na brizi, brate! Ja ne znam šta bih bez tebe — dobacila mu je devojka zajedljivo, a onda ponovo blesnuše njeni zubi i zablistашe oči.

— Gospodine Line, verujem da me nećete razočarati odgovorom na jedno moje pitanje — rekla je traperu koji je još uvek stajao kraj stola.

— Ne znam kakvo je pitanje, gospođice Šofild.

— Veoma jednostavno: jeste li oženjeni?

— Nisam — smeškao se traper, iako nije bio navikao na takav razgovor, pogotovo kad se inicijativa nalazila u rukama žene.

— Divno — zapljeska devojka rukama.

— Još uvek imaš šanse, sestro — ubaci Šofild i svi se nasjemaše.

— Znači li to da još niste pro našli izabranicu svog srca — bila je devojka sve nametljivija.

— I to, a i mnogo što-šta drugo. Ali, presudno je to što sam još mlad za ženidbu.

— Mlad — raširiše se još više krupne devojčine oči. — Zar vi nemate blizu trideset?

— Taman toliko.

— Pa?

— Šta je to prema trideset sedam godina vašeg brata, koji se tek u tim godinama ženi. Ako se ugledam na njega, a ja to želim, tada ima još dosta vremena do moje ženidbe.

— Bravo, Tome! — pljesnu ga lekar po ramenu. — Izgleda da sam jedino ja bio tako neiskusna budala, te sam već u svojoj dvadesetoj uleteo u brak.

— Volte! — povika tobože uvređeno gospođa Mek Viljms.

— Tata! — prekori ga i kćer.

— I pored toga — nastavi on prigrlivši suprugu — imao sam sreću da naletim na najdivniju ženu na svetu.

Supruga i kćer ga poljubiše.

— Znači, gospodine Line, da čekam još sedam do osam godina? — upita devojka razočarana.

— Na moju veliku žalost, najmanje toliko, sestro — odvrati njen brat umesto tropera.

— Onda, gospodine Line, na mene ne računajte. Ipak ću morati da posvetim više pažnje gospodinu Endersonu koji već dugo obleće oko mene, a koji mi je, među nama rečeno, odvratan — uzdahnu devojka pa prsnu u smeh koji svi prihvatiše.

— Šta ste vi gradski oci odlučili povodom preksutrašnjeg Dana nezavisnosti? — upita Mek Viljms gradonačelnika.

— Biće kao i ranijih godina: streljačko takmičenje, konjske

trke, a naveče velika vatra i igranka kraj reke. Ove godine su nagrade povećane na po dve stotine pedeset dolara za svako takmičenje. Osim toga, ovog puta ste vi, umesto vašeg brata, koji je to bio prošle i preprošle godine, određeni za glavnog sudiju na takmičenju.

— I moj veliki brat će, kao i dve prethodne godine, pobediti u streljaštvu i trci i na već ogromnu gomilu svog novca staviti novih pet stotina dolara — podsmehnu se gospodica Šofild. — Nadam se, brate, da nisi ti predložio da se ove godine iznos nagrada poveća? — upita gospodica Šofild zajedljivo.

— Razume se da nisam — ljutnu se ovaj. — A što se tiče takmičenja, potrudiću se da pobedim. — Šofild se najednom uozbilji i pogleda traper. — Zasta, Tome, zašto i vi ne biste ovog puta učestvovali? Dobar se strelac, a rekao bih i da imate dobrog konja.

— Ko kaže da neće učestvovati? — povika Mek Viljems. — I ako bude kladenja, ja ću se ovog puta kladiti na Toma, a ne na tebe, Kenete.

— I ja! — jedva dočeka gospodica Šofild. — Samo, sumnjam da će ženama dozvoliti da se klade. U ovoj zemlji sva zadovoljstva su za sebe zadržali muškarci.

— Pa, Tome? — upita Šofild.

— Učestvovaću.

— U oba takmičenja?

— U oba.

— Pobedite ga, gospodine Line, molim vas! Inače, bar mesec dana iza toga neću biti mirna zbog njegovog šepurenja i hvalisanja.

— Nema šta, moja sestra ima veoma lepo mišljenje o meni. Ipak, čini mi se, da sam do sada pobeđivao samo zato što je ona žarko želela da izgubim — reče Šofild i potapša sestru po ruci.

Ne dozvoljavajući joj da ubaci novu tiradu, Šofild najednom pređe na sasvim drugi razgovor, i to upravo onaj koji je traperu najviše interesovao.

— Kada smo se, Tome nas dvojica rastali 1848?

— Ja sam dvadesetog marta skinuo uniformu — odvrati traper.

— A ja polovinom aprila.

— Verovao sam da ćete ostati u vojsci.

— Na početku rata i ja, ali sam se kasnije predomislio... Znate li, moje dame i doktore, da je naš gost pred sam kraj rata zarobio nekoliko meksičkih oficira sa blagajnom njihove divizije, u kojoj smo našli oko deset hiljada zlatnika.

— Budite precizniji, poručniče — pobuni se traper. — Ne pripada zasluga samo meni, već i nekolicini naših konjanika koji su bili sa mnom.

— Deset hiljada zlatnika! — povika ushićeno gospodica Šofild.

— Da, draga sestro! Šta bi ti sve mogla da kupiš za toliki novac.

— I vi ste, gospodine Line, predali te zlatnike!

— Razume se. Oni su kao ratni plen pripadali našoj armiji — ovog puta oštro reagova njen brat.

— Iskreno rečeno, ni ja, niti iko od mojih drugova nismo znali šta je u tom kovčežiću — priznade traper, pa dodade —

Ali i da smo znali, ne bismo drugačije postupili.

A Šofild je i dalje čeprkao po temi koja je traperu toliko interesovala.

— Jadni poručnik Dickinson — namreška se njegovo čelo. — Znate li, Tome, šta se kasnije dešavalo s tim kovčežićem i tim zlatnicima?

— Znam da su poručnik Dickinson i jedan kaplar dobili zadatak da ga odnesu u komandu naše armije — ne pokaza traper ničim da zna nešto više od toga.

— Tako je. Međutim, usput je onaj gad Sidni Flečer ubio poručnika Dickinsona i nestao sa zlatnicima. Dickinsonov unakažen leš pronađen je nekoliko dana kasnije.

— Poznavao sam Sidnija Flečera — umeša se njegova sestra.

— Bio je naš prvi sused u Mek-Kemiju. Nikad ne bih pomislila da bi on bio sposoban da učini nešto tako.

— Zlato, draga moja — progovori gospoda Mek Vilijems — donosi nesreću.

— Ne bih rekla da je ono donelo nesreću Sidniju — nasmeja se devojka. — Što se mene tiče, i ja bih rizikovala za toliki iznos.

— Ne govori gluposti! Ljutnu se po ko zna koji put te večeri njen brat. — I ja se potpuno s vama slažem, gospodo Mek Vilijems, da zlato na taj način stečeno kad-tad donese nesreću.

Traper je slušao i pažljivo posmatrao Šofilda. Pri tom ni na njegovom licu, ni na celom njegovom telu nije mogao da otkrije ništa drugo nego logičnu reakciju poštenog čoveka i bivšeg ratnika. Da li je on prevalio put od Planine Apača do Ričmonda

uzalud? Jesu li njegove pretpostavke o nekadašnjem poručniku Šofildu, kao mogućem kradljivcu zlatnika, bile neosnovane i da li je pored njega i kapetana Hobera, ipak, postojao još neko treći koji je za te zlatnike znao u vreme kad su Dickinson i Flečer krenuli s njima na put?

Iako je na veoma ubedljiv način mogao da pobije Šofildove tvrdnje koje su se odnosile na Flečera kao ubicu i kradljivca i da im dokaže da je Dickinsonova sudbina imala sasvim drugi tok, uzdržao se. Taj jedan razgovor sa Šofildom nije bio dovoljan da bi i njega eliminisao kao sumnjivog. Bilo je još mnogo nejasnoće u njegovim postupcima i mnogo pitanja koja su se urezala u traperove misli, naročito posle razgovora sa starim Flečerom.

Na jedno od njih pokušao je sada da dobije odgovor.

— Vaša sestra spomenu Mek-Kemej. Jeste li do rata u njemu živeli?

— Kraj Mek-Kemeja smo imali veliki ranč pun goveda.

— Da ne preteruješ, brate? — opomenu ga sestra radosna što može da mu protivreči. — Da je ranč bio takav, a na njemu bilo toliko goveda, mi nikad ne bismo došli ovamo.

— Bio je to lep ranč — počeo je Šofild da se nervira — prodali smo ga iz dva razloga: majka je želela da provede ostatak života u Ričmondu, u kom se rodila i provela desetak prvih godina. Osim toga ovde joj živi i brat. Drugo, ja sam najednom omrznuo rančerski život, a oduvek sam pokazivao smisla za veće trgovačke poslove.

— Ta tvoja sposobnost je posebno došla do izražaja u Ričmondu — saglasi se Mek Viljems. — Danas, samo pet godina posle vašeg dolaska u Ričmond, od tebe i Endersona nema imućnijih ljudi.

Bilo je to novo iznenađenje za traper. Šofild je namerno želeo da prikaže svoj skromni ranč kraj Mek-Kemeja kao veliki i pun stoke, kako bi se iz toga mogao izvući zaključak da je, prodajući ga, dobio veliku sumu novca. Osim toga, ni on, ni njegova sestra nisu spomenuli smrt bogatog ujaka i veliko nasledstvo koje je, prema pričanju, bilo razlog njihovog preseljenja u Ričmond. Štaviše, po Šofildovim rečima, taj njegov ujak bio je još živ.

Da bi rešio jednu dilemu, ubacio je novo pitanje:

— Šta radi vaš ujak?

— On je bedni farmer koji ima nazovi-farmu nedaleko odavde — preduhitri sestra brata. — Da ga Kenet ne pomaže, odavno bi propao. Na ivici propasti bio je i kad smo se doselili.

Dobio je kompletan odgovor na pitanje koje ga je interesovalo. Razlog kojim se Šofild poslužio objašnjavajući pre pet godina starom Flečeru odluku o selidbi u Ričmond bio je izmišljen. Zašto?

Iz misli ga trže Šofildovc pitanje.

— Jeste li ikad bili u Mek—Kemeju, Tome?

Morao je da zaobide pravi odgovor, jer bi Šofild mogao pomisliti da je on, ako odgovori potvrdno, mogao doći u kontakt sa starim Flečerom. Zato reče:

— Bio sam u Keinu, i to pre rata. U Mek—Kemeju nisam.

Razgovor na tu temu bio je te večeri završen, ali su izvesne dileme i dalje ostale. Hoće li naredni dani dati pravi odgovor na ono osnovno pitanje i da li su nagoveštaji koje je izvukao iz reči Šofilda i njegove sestre samo slučajna podudarnost sa njegovim ranijim pretpostavkama?

16.

DAN NEZAVISNOSTI

Sledećeg dana, i pored želje Mek Viljemsa da i dalje ostane u njegovoj kući i Šofildovog naveljivanja da se preseli u njegovu palatu, traper odluči da iznajmi sobu u hotelu. Tako je i učinio.

Četvrti jul, Dan sticanja nezavisnosti, koji su slavile sve udružene američke države, počeo je u Ričmondu takmičenjem pored reke.

Na blagoj padini brežuljaka, koji je zelenu dolinu duž desne obale Brasosa, široku nešto više od sto koraka, a dugu dve milje, odvajao od prvih prigradskih kuća, bio se sakupio sav Ričmond sa okolinom.

Dvanaest takmičara u gađanju puškom u metu udaljenu tačno sto koraka od sudijske tribine zavrilo je prvi krug. Šestorica su otpala, a šestorica ostala za dalje takmičenje. Među onima koji su nastavili takmičenje nalazili su se gradonačelnik Šofild, šerif Lester i traper.

Nova eliminacija uklonila je još trojicu, pa su se u završnom takmičenju našli samo Šofild, traper i šerif Lester.

Postavljene su nove mete. Sada nije bio cilj samo pogoditi metu sa tri metka, već i postići najveći broj bodova. Naime, mete su bile podeljene u četiri polja. Pogodak u sami centar — crni kružić prečnika jednog inča — donosio je sto bodova. Pogodak u sledeće polje donosio je sedamdeset pet, u ono do njega pedeset i u krajnji spoljni krug dvadeset pet bodova.

Najpre je gađao gradonačelnik. Sva tri njegova metka pogodila su crni kružić i donela tri stotine bodova.

Ali dok su se njihovi pogoci kretali po ivicama crnog kružića i svaki se video posebno, u meti Apači Toma našla se samo jedna, nešto proširenija rupa, što znači da su njegovi meci, takoreći, delimično ušli u već raniji otvor.

— Neka se takmičari povuku za pet koraka — odlučio je glavni sudija, doktor Mek Viljems.

Otpoče nova serija.

Tih pet koraka dalje od mete bili su presudni za gradonačelnika. Dva njegova metka pronađe crni kružić, ali treći napravi otvor u krugu oko njega koji je donosio sedamdeset pet bodova.

Pošto traper i šerif i tog puta postigoše maksimalan broj bodova, jer sva tri njihova metka pogodiše crni kružić, gradonačelnik otpade.

— Neka se takmičari povuku za još pet koraka — komandova doktor Mek Viljems.

— Apači — reče šerif traperu, — trudiću se da vas pobedim, ali ako i izgubim neće mi biti krivo. Pošto vi ne živite u Ričmondu i okolini, ja ću, ipak, biti najbolji

strelac u ovom kraju. Biti drugi, iza Apači Toma, nije sramota već veliki uspeh.

— Takmičenje još nije završeno — ohrabri ga traper. — Ni meni ne bi palo teško ako vi pobedite.

Prvi hitac obojice pronašao je crni kružić.

Drugi takode, s tim što su rupice na traperovoj meti bile bliže jedna drugoj.

Treći je trebalo da odluči ili pobednika, ili još jedno povlačenje od mete za pet koraka.

Sudija naredi da se listići na daskama zamene novim, da ne bi došlo do zabune.

Dok je šerif nišanio, nastade tajac, da se čuo samo žubor reke. Onda odjeknu pucanj.

Momak, koji se nalazio u zaklonu kraj mete, donese listić.

Rupica se nalazila u vrhu kruga koji je donosio sedamdeset pet bodova, za dlaku udaljena od ivice crnog kružića.

— Sedamdeset pet bodova — objavi sudija.

Tajac se ponovi.

Traper nije dugo nišanio.

Samo što odjeknu pucanj, momak kraj mete izađe, pogleda i zavitla šešir uvis zatim se otud razdra koliko ga je grlo nosilo:

— U sami centar! — reče i potrča s listićem ka sudijskom podijumu.

— U centar! — ponovi neko iz gomile gledalaca, pa se ta vest prenese duž cele padine brega.

Iz ljudi eksplodira oduševljenje. Šeširi su leteli uvis, a pucnji iz koltova se nadovezivali jedan na drugi dok se ne sliše u sveopštu paljbu.

Držeći listić sa mete, doktor Mek Viljem podiže drugu ruku i smiri posmatrača.

— Imam čast da proglasim ovogodišnjeg pobjednika — reče on snažnim glasom da bi ga svi čuli. — To je Apači Tom. Molim pobjednika da pride i primi nagradu.

I dok je traper primao čestitanja najpre od šerifa, pa od Šofilda, kapetana Sjuarta, Mek Viljemsovog brata, sudije, i još nekoliko i probijao se ka sudijskom podijumu, povici i pucnjava nisu prestajali.

— Tome — reče mu sudija kad mu predade dve stotine pedeset dolara povlačeći se prema grupi posetilaca što su se nalazili nedaleko od vatre, — znam da će im biti drago da vam čestitaju.

Pri tom ga dovede do svoje supruge i kćeri s kojima se nalazila i gospodica Šofild.

Ova poslednja je prosto blistala od zadovoljstva, ali po onome što je izgovorila, videlo se koji je razlog takvog njenog raspoloženja.

— Ne možete ni zamisliti koliko mi je drago što moj brat nije pobedio — stiskala mu je ruku. — Ove godine nije čak ni dugi. Učinite mi neopisivo zadovoljstvo i pobedite ga i u trci, molim vas!

— Trka ne zavisi samo od mene, već i od mog konja. Čak, više od njega, nego od mene — odgovori joj. — Mogu samo da vam priznam da bih se i sâm veoma radovao toj pobjedi.

— Jahači na start! — ču se malo kasnije poziv doktora Mek Viljema.

Traper se oprostio od dama i pođe ka mestu gde su se nalazili konji, a među njima i njegov vranac, odmoran i istimaren tako da mu se dlaka presijavala, kao da mu je celo telo bilo namazano uljem.

Kraj obeležene linije nade se sedamnaest takmičara na konjima lepšim od lepših. Raniji rivali: traper, šerif i gradonačelnik, opet su bili jedan kraj drugog: gradonačelnik na prekrasnom belcu plemenite rase koji se nikako nije smirivao, a šerif na mladom dugonogom doratu vrata obraslog upadljivo gustom i dugačkom grivom koja mu je pri svakom trzaju glave letela na sve strane.

— Slušajte me dobro! — viknu doktor Mek Viljems. — Vaš zadatak je da odjašete do velikog hrasta koji se nalazi na dve milje odavde, da ga zaobidete i da se vratite. Onome koji sve to obavi za najkraće vreme sledi nagrada od dve stotine pedeset dolara. Na hrastu se nalaze dva moja pomagača i oni će kontrolisati da li će svaki takmičar obići oko stabla pre povratka. Je li sve jasno?

— Jasno! — odvratiše takmičari uglas.

— Pripremite se za polazak. Konji se približno poravnasše. Odjeknu pucanj iz Mek Viljemsovog kolta i masa urliknu, kao da je to bio znak za nju.

Konji poleteše. Dva se odmah na početku i poravnasše zajedno sa jahačima, koji se kotrljaše po zemlji. Medutim oni nisu odustajali od trke. Nakon oše se iznova na konjima koji su

da, bez sputavanja, poleteše za ostalima.

Traper je bio zadovoljan svojim vrancem. Oko hrasta je peti po redu obišao i tada petama dotakao slabine snažne životinje. Štedeo je do tada njenu snagu u želji da je ona upotrebi onda kad to bude najpotrebnije.

Prešao je jednog zelenka i našao se na četvrtoj poziciji. Ispred njega je vijugao svojim lepezastim repom šerifov dorat približavajući se jednom vrancu koji se držao na drugoj poziciji.

Još jednom je traper petama blago pritisnuo vrančeve slabine i on je u jednom času, kad su dva konja ispred njega bila poravnata, pretekao i jednog i drugog.

Sada se ispred njega nalazio samo gradonačelnikov belac, na oko dve konjske dužine udaljenosti, dok je do cilja bila ostala još jedna milja. U međuvremenu je šerifov dorat pretekao onoga što je bio drugi i počeo mu se približavati.

— Stižem vas, Apači — vikao je šerif i podvriskivao na svog konja.

Pola milje do cilja.

Gledaoci i sudijski podijum su se nazirali u daljini.

Gradonačelnikov belac bežao je od traperovog vranca za jednu svoju dužinu, a ovaj za isto toliko od šerifovog dorata.

Još jedan i poslednji pritisak petama u slabine i iz traperovog grla se začu ono resko i prodorno isprekidano podsticanje, kakvim Indijanci propraćaju svaki svoj napad.

Po trzaju svog tela unazad, osetio je kako je vranac ispružio sve četiri noge do maksimuma,

kako se u dvadesetak sledećih koraka poravnao sa belcem i kako je odmah počeo da ga prestiže. Belac je popustio i počeo da zaostaje, te ga je i šerifov dorat prestigao.

Uz urnebesne poklike gledalaca i praštanje koltova, traperov vranac je stigao za pet dužina ispred šerifovog dorata, a ovaj za dve ispred gradonačelnikovog belca.

Malo kasnije, glavni sudija je i zvanično proglasio pobednika:

— Nikad sa većim zadovoljstvom nisam predao i drugu nagradu u iste ruke, kao što je predajem danas u vaše, Apači Tome. Možete biti ponosni na svoje oko i mirne ruke, kao i na svog prekrasnog konja. Posle onoga što ste pokazali dolazeći u Ričmond, a i danas na takmičenju, mi koji smo daleko od Pekosa i Rio-Grande shvatamo zašto je vaša popularnost tamo tako velika.

Slatkorečivi doktor Mek Viljems, očigledno prijatno uzbuđen, predao mu je nagradu i stegao mu ruku.

Dok su mu mnogi čestitali, a on se sa sudijom još jednom s mukom probijao do mesta na kom su se nalazile gospođa Mek Viljems, njena kćer Endžela i gospodica Stela Šofild, kraj njih se našao Enderson.

On nije sačekao da im se sudija i traper približe. Podigao je šešir u znak pozdrava damama i brzo se udaljio dokazujući ono što su traperu već dvojica rekli: da Enderson ne zaboravlja uvrede, makar on sâm bio kriv zbog toga što su mu one nanese-
ne.

Pre nego što svi podoše prema guvernerovoj palati, u koju ih gospodica Šofild pozva na ručak, gradonačelnik i traper, koji su za luksuznim karucama jahali na svojim oznojenim konjima, zastadoše za nekoliko konjskih dužina.

Šofild tada započe razgovor koji je traper svim srcem priželjkivao, jer to što će mu bivši poručnik predložiti bio je najbolji način da on neposrednije uđe u njegove privatne poslove i da pokuša da izvuče odgovor na ono jedno jedino, ali najvažnije, preostalo pitanje.

— Moji se ljudi raspituju na svim stranama za vašeg strica, poče Šofild izokola. — Za sada, nemamo još nikakvih podataka, ali se nadam da ćemo mu uskoro ući u trag.

— Hvala vam, poručniče!

— Međutim — nastavi Šofild, — pošto to traganje može potrajati, u međuvremenu biste mogli da mi pomognete u nekim mojim trgovačkim poslovima, što bih vam, razume se, dobro platio.

— Sa najvećim zadovoljstvom — odvrati traper. — Ja nisam od onih koji bi danima mogli da sede, a da ništa ne rade.

— Iskreno rečeno, meni, koji se bavim trgovinom i dolazim u situacije kad je zbog ljudskog nepoštenja potrebno imati odanog, snažnog i neustrašivog čoveka, poput vas, uz to izvrasnog strelca i jahača — laskao mu je Šofild previše nametljivo — mnogo znači takav čovek kao što ste vi u kog se mogu pouzdati, a koji će, kao nekad u vojsci, disciplinovano izvršavati sva

moja naređenja i za to, kao što rekoh, biti dobro nagrađen.

— Spreman sam da preuzmem svaki zadatak koji mi date, poručniče.

— Računajte da već od ovog trenutka radite za mene. I videćete, neće vam biti rdavo. Ako vam se nekad u tom poslu nešto učini nejasno i sa moralne tačke sumnjivo, jer, prijatelju, trgovina je u biti takva, obratite mi se i ja ću vam sve objasniti.

Za vreme ručka, gospodica Šofild je u jednom trenutku rekla da nikad do tada nije videla svog brata raspoloženijeg.

— Da si pobedio u oba takmičenja, još bih shvatila — rekla je, pa uzgred ubacila i jednu žaoku: — Ali u oba takmičenja biti treći, to je za jednog ambicioznog gradonačelnika i nekadašnjeg oficira nedopustivo slabo.

Predstojala je jedna vesela noć kad se oko ogromne vatre založene nasred zatravljene ledine pored reke igralo, pevalo, veselilo i pilo.

Jer vlasnik hotela Melvil Enderson, očekujući dobru zaradu, naredio je da se podigne velika šatra za tu priliku i toči piće.

Nekoliko muzičara je sviralo bez prestanka, a svi oni koji su znali da plešu poskakivali su po mekoj travi.

Onda, usred tog razdraganog raspoloženja, doktor Mek Viljems se pope na raniji sudijski, a sada podijum za muzičare i viknu:

— Čućete jednu lepu pesmu koja je dobro poznata onima što žive između Pekosa i Rio-Grande, ili tamo češće navraćaju. Nju će nam Perkins zapevati u

čas dvostrukog pobednika naših takmičenja.

Perkins, koji je svirao na violini, kašljucnu, pa zvonkim, iako od uzbuđenja, malo treperavim glasom počeo:

•Preko prerije jezdi Tom Lin
Baš kao mesec na putu svom.
Teksasom jaše teksaški sin,
Koga još zovu Apači Tom.
Teksaški sin,
Hrabri Tom Lin.

Gvadelupa je njegov dom,
Ratnik Apača njegov je brat.
A tamo gde je Apači Tom
Tu čarki ima, al' nije rat!

Apači Tom
Hrabri Tom Lin.

17.

POSETA MELVILU ENDERSONU

Oko pola noći, ples je bio završen i momci su pratili devojke njihovim kućama, ili su se one vraćale sa svojim roditeljima.

Tako je i traperu zapala prijatna dužnost da gospođicu Stelu Šofild, koja je najveći deo večeri provela s njim u plesu i razgovoru, otprati do palate, istovremeno kad je gradonačelnik pratio gospođicu Mek Viljems njenoj kući.

Pošto je gospođica Šofild odabrala zaobilazan put, pa su pred palatu stigli sa njene druge strane, odakle se kroz jednu manju kapiju na parku takođe moglo ući, traper se vraćao uličicom koju su, pored meseca na nebu, škrt o svetljavala dva ulična fenjera postavljena na njenom početku i kraju.

Još dok je pratio devojku, učinilo mu se da istim pravcem, za njim, uvek na istom odstojanju, idu tri prilike. Najpre je pomislio da su to neki koji se sa plesa, takođe, vraćaju svojim kućama, ali kad je video kako oni ubrzavaju korak za njim čim je on od palate ušao u uličicu, znao je da prate njega.

Zato je na uglu te uličice, odakle se jednom drugom izlaziло na trg, naglo zastao iza pove-like izbočene kuće.

Čuo je kako se ubrzani koraci pretvaraju u trk i, pre nego što su se tri ljudske prilike pojavile, primetio njihove izdužene senke, od kojih je svaka držala u ruci nešto što je ličilo na kratku, ali podebelu batinu.

— Brže, da nam ne umakne!
— čuo je zadihan glas samo na tri koraka od mesta gde se nalazio skriven.

Sačekao je još trenutak i koraknuo baš onda kad se nečija noga pojavila na njegovoj strani. Zgrabio je iznenađenog s batinom i takom silinom ga tresnuo leđima o zid kuće, da je on samo jeknuo i skljkao se bez svesti.

— Na njega! — zasiktao je jedan od preostale dvojice i izmahnuo batinom.

To isto je učinio i drugi čovek. Odskočio je u stranu i izbegao udarce. Jednovremeno se našao kraj motke koja je onom prvom bila ispala iz ruke i zgrabio je.

Sada nije imao čega da se boji, ako je uopšte bilo mesta kakvom strahu, jer su i ona dva momka što su stajala pred njim i vrebala ga, bili isto tako visoki i snažni. Sva tri čoveka su imala po kolt o pojasu, ali, po svemu

sudeći, nisu želeli da ga upotrebe, te i on odustade od toga.

Jedan od one dvojice jurnuo je prema njemu.

Izbegao je i tog puta udarac, odbivši svojom batinom njegovu, tako da mu je ona ispala iz ruke. I umesto da svojom motkom raspali njega, on je udario po glavi onog drugog koji se tome nije nadao, te je i taj bez svesti pao na zemlju.

Ostavši sam, momka, kome je motka ispala, namah je napustila ratobornost. Ostavio je svoju batinu tamo gde je pala i pokušao da pobegne.

Traper mu nije dozvolio da umakne. Sustigao ga je, udario pesnicom u zatiljak, te se i on ispružio koliko je dug. Zakoprcao se na zemlji i zajaukao.

— Ne! Nemojte više, molim vas! — ispuržio je obe ruke ispred sebe.

Traper ga je uspravio. Držeći ga jednom rukom za grudi drugom je preteći izmanuo, ali ga nije udario.

— Zašto ste me napali? — upitao je preplašenog čoveka.

— Tako nam je naređeno— došao je nepotpun odgovor.

— Ko vam je to naredio?

Odgovor nije došao, ali kad ga je traperova šaka tresnula po desnoj strani lica, brzo je odvratio:

— Naredio nam je gospodin Enderson.

— Radite li za njega?

— Da! Sva trojica.

— Šta je trebalo da uradite?

— Samo da vas dobro izudarimo, ali ne i da vas ubijemo.

— Kako je pažljiv taj vaš Enderson— podsmehnu se traper.

— Znate li zbog čega je trebalo da me izudarate?

— To nije rekao, ali ja pretpostavljam da je to zbog toga što ste celo veče bili sa gospođicom Šofild. Svi znaju da će se on uskoro oženiti njome.

— Možda i zbog nečega drugog?

— Možda, ali ja zaista ne znam.

— Gde je on sada?

— U svojoj kući. Čeka da Sevidž dođe da ga obavesti da je zadatak izvršen — pokaza na onoga kog je traper tresnuo o zid, a koji se još nije pomicao.

— Koga ima kod kuće, osim Endersona?

— Živi sam sa poslugom: jednim crncem i dvema crnkinjama.

— A sad me čuj dobro — reče mu traper privlačeći ga sebi i unoseći mu se u lice. — Za narednih petnaest minuta ne želim da vidim nikoga od vas trojice u blizini Endersonove kuće. Jesmo li se razumeli?

— Biće kako vi kažete.

Odgurnuo ga je od sebe.

On je zateturao, spotakao se o onoga što je ležao na ulici i pao. Nije ustajao sve dok traper nije zamakao prema trgu i skrenuo prema kući Melvila Endersona.

Na spratu, sa bočne strane zgrade, u jednoj sobi je bilo svetlosti. Zalupao je zvekirom na vratima i sačekao da mu ih neko od posluge otvori.

Malo kasnije, pojavi se jedan crnac.

— Gospodin Enderson me čeka — pokazao je prstom prema spratu.

— Meni gospodin nije ništa rekao. Obavestiću ga. Koga da prijavim?

— Nije potrebna nikakva prijava. Rekao sam da me čeka.

Odgurnuo je slugu i stepenicama pošao prema spratu. Pred vratima, ispod kojih je prolazio tračak svetlosti, zastao je i zakucao.

— Ko je? — prepoznao je Endersonov glas.

— Sevidž, gospodine — odvratio je traper prigušeno.

— Uđi!

Ušao je.

Nasred sobe, u kućnom ogrtaču i s kapicom za spavanje stajao je Enderson i buljio u njega.

— Za ovo što ste mi upali u kuću, ići ćete u zatvor — progovorio je bogataš nesigurnim glasom, a krv je jurnula u njegove zadrigle obraze.

— A šta će biti s vama zbog toga što ste poslali tri čoveka da me isprebijaš? — upitao ga je.

Enderson je pošao unazad, prema noćnom ormariću. Bilo je jasno da se u njemu nalazi kolt i da bi ga on sada bez premišljanja upotrebio.

Traper mu prepreči put.

— Mislio sam da je onaj naš nesporazum u poštanskoj stanici zaglađen, međutim, vi ne odustajete od kavege, Endersone. Pa, kad tako hoćete, evo vam je.

Pesnica je utonula u meku obraz i ogromno Endersonovo telo, odbačeno tim udarcem, zalomatalo je u vazduhu, preletelo preko jedne fotelje, povlačeći je za sobom i tresnulo kraj prozora kroz koji je prodirala svetlost na ulicu. Još nije bio došao sebi

kad ga je traper uspravio i drugim udarcem bacio na krevet.

Pod težinom njegovog tela krevet je popustio i on se časak kasnije našao u tom kršu od kreveta i posteljine na podu. Taj udarac je, po svemu sudeći, bio veoma snažan, jer je Enderson ostao da leži ne pokazujući ni malo volje da ustane.

— Ako vam je to neka uteha — dobacio mu je traper s vrata, — mogu vam reći da me za gospođicu Šofild ne vezuje ništa posebno.

Prošao je pored preplašenog sluge, koji je sigurno čuo lupu iz gospodinove sobe, i izašao na ulicu.

Nije želeo da ode u hotel. Da bi smirio razigrane nerve, hteo je pre spavanja da prošetati. Tako u šetnji nađe se pored reke i kuće doktora Mek-Viljensa, koga ugleda na verandi kako sedi i puši.

— Još niste legli, doktore? — javi mu se.

— Vi ste to, Tome. Dodite da popušimo po cigaretu.

Ušao je u dvorište.

— Otkud da dolazite s te strane? — upita ga lekar. — Zar niste otpratili Stelu?

— Dolazim iz Endersonove kuće.

Lekar ga pogleda iznenađeno.

— Taj lisac je, verovatno, pozvao dvostrukog slavljenika na čašu vina?

— Ni govora. Poslao je tri momka sa batinama da me premlate, ali sam ja premlatio njih. Zatim sam svratio kod Endersona i izudarao i njega.

Lekar se tresao od smeha.

— Tako mi boga, vi ste sjajni. Svemoćnog Endersona, u roku

od dva-tri dana, neko je dva puta izudarao! Sjajno! Moraću to još noćas da ispričam mojoj Klari koja ne može očima da ga vidi.

18.

POVERLJIV ZADATAK

Prošlo je desetak dana.

Apači Tom je samo delimično uspeo da sagleda ogromno bogatstvo nekadašnjeg poručnika, koje se sastojalo od velikog kompleksa zemlje pod šumom i pašnjacima, na kom je paslo nekoliko hiljada goveda, od tri dućana u Ričmondu, parnog broda koji je plovio po Brasosu između Ričmonda i Velaska u Meksičkom zalivu, otkupne stanice za stoku i nekoliko zgrada, koje je izdavao u najam.

Ma koliko da je Šofild imao u sebi trgovačkog dara za obavljanje unosnih poslova, bilo je jasno da se sve to nije moglo steći za nepunih pet godina, i to bez početnog kapitala.

Pa ipak, Apači Tom nije mogao da otkrije ni najmanji trag nestalih zlatnika.

Jedne noći su ga pozvali iz hotela u Šofildovu palatu.

U sobi poručnika Šofilda, u koju ga je uveo crni livrejisani sluga, pored njega je zatekao i krupnog čoveka zaraslog u odnegovanu bradu i brkove i odevenog u mornaričko odelo.

— Tome — rekao mu je Šofild pokazujući na čoveka koji ga je posmatrao prodornim pogledom — ovo je Edgar Perten, kapetan mog rečnog broda.

Dvojica ljudi klimnuše jedan drugom glavom, a kapetan pri tom i reče:

— Slušao sam o vama mnogo. Drago mi je što ćemo saradivati.

A Šofild nastavi:

— Noćas ćete se ukrcati na brod i krenuti prema Velasku, gde sutra treba da preuzmete robu sa Endersonovog jedrenjaka »Glorija«. Sa tovarom ćete otploviti Zalivom sve do ušća Sabine, granične reke sa Luizijanom, u Meksički zaliv. Tamo ćete isporučiti robu jednom čoveku. Edgare, vi njega poznajete.

— Poznajem.

— Preuzimanje i isporuka robe stvar je kapetana Bertena, Tome. vi ćete prilikom prijema robe kapetanu »Glorije« predati ovaj koverat s novcem, a prilikom isporuke robe primiti od kapetana Bertena dobijeni novac i doneti mi ga.

— Samo to! — začudi se traper.

— Glavni vaš zadatak jeste obezbeđenje tovara, jer se ne dešava retko da lađu napadnu pribalni gusari, ili neki banditi koji se izdaju za pripadnike obalske straže. Kakve ćete mere sigurnosti preduzeti, to je vaša stvar, ali ja sam siguran da će te koristiti one prave, najefikasnije, ne prezajući pri tom ni od čega. Zapamtite: to su gusari, ili preruseni banditi! Oni se neće libiti da na vas pucaju i da vas sve pobiju.

Šofild za trenutak zastade.

— Je li to sve? — upita ga Apači.

— Jeste. Kapetan je stari rečni vuk koji zna svoj posao. U njegove neposredne poslove nemojte se mešati — ponovi još jednom nešto što je maločas već rekao, samo na drugi način.

— Razumeo sam... Da krenemo, kapetane?

— Možemo — reče ovaj. — Doviđenja, gradonačelnice, i ne brinite. Ako smo i ranije obavljali sve kako treba, sada će to sa Apači Tomom biti još lakše.

Šofild im steže ruke i isprati ih do vrata.

Rečni brod »Stela«, koji je, bez sumnje, dobio ime po imenu Šofildove sestre, bio je parnjak sa prostranom potpalubom u koju je moglo stati dosta robe. Brod je imao i dva jarbola sa savijenim jedrima, te je često jak vetar, što je duvao iz Zaliva, mogao da zameni parnu mašinu. Pored kapetana, na njemu se nalazilo šest ladara, probranih mladih i snažnih ljudi, kakve je taj posao pun rizika iziskivao.

Brod je bio spreman i oni su sat pre ponoći punom parom krenuli niz reku, da bi već u šest ujutro stigli u Velasko. U luci se, međutim, nisu zadržavali, već su duž razuđene obale pune uvala, ostrvaca i kamenitih vrtova krenuli na sever i pola sata kasnije se zaustavili i bacili kotvu u more.

U čamac koji je bio spušten sišli su kapetan Berten, Apači Tom i dvojica mornara koji su zaveslali oko jednog rta.

Samo što ga zaobidoše, pred njihovim očima se ukaza veliki jedrenjak udanjen oko tri milje od obale.

— Je li to »Glorija«? — upita traper kapetana.

— Jeste. Kapetan »Glorije« i ja smo nekad bili na istom brodu.

Mornari zaveslaše jače i čamac uskoro pristade uz brod sa kog su bile spuštene dugačke, od konopaca ispletene, lestve.

Na palubi ih, pored nekoliko ćutljivih i mrgodnih mornara, dočeka kapetan, koji je bio sušta suprotnost kapetanu Bertenu. Nizak rastom, mršav, piskava glasa, pre je ličio na kakvog odraslog dečaka, nego na morskog vuka.

— Sto mu gromova, Edgare — zapiskuta on. — Čekam vas već nekoliko sati. Jedva smo umakli obalskoj straži.

— Krenuli smo čim smo dobili tvoju pruku — odgovori kapetan Berten.

— Ne znam da li ću se i drugi put prihvatiti ovakvog posla. Suviše je opasno, a i...

— O tome ćemo kasnije, Berte — prekide ga kapetan »Stele«. — Ti i ja ćemo najpre da pogledamo robu. Za to vreme će gradonačelnikov čovek da se obračuna sa tvojim gazdom.

I dok njih dvojica odoše na jednu stranu, sredovečan mornar, koji je nosio nekakve oznake na uniformi, dade znak traperu da pođe s njim.

Spustiše se stepenicama na prvu potpalubu i zastadoše pred jednim vratima.

Mornar zakuca i kad se iznutra neko javi, on pritisnu kvaku i glavom dade znak traperu da uđe.

Ovaj zakorači u prostranu kabinu koju su osvetljavale nekoliko lojanice pobodene u veliki čirak na stolu.

Čovek koji je sedeo njemu okrenut leđima, ustade i on se prenerazi. Bio je to Melvil Ender-son, koji se i sam trže kad ga ugleda.

— Otkud vi ovde? — natušti mu se lice.

— Šalje me gospodin gradonačelnik sa novcem za prispelu robu — odvrati traper.

— Otkad radite za njega?

— Ima petnaest dana.

— Ko bi mislio! — reče Enderson dvosmisleno, a oko usana mu se ukaza zagonetan osmeh. — Zna li kakvu smo robu dovezli Šofildu?

— Ne znam i ne interesuje me. To je posao kapetana Bertena. Moje je da vam uručim ovaj koverat s novcem.

— Tako je najbolje. Bar će vam savest biti mirna — opet se ukazao onaj osmeh oko Endersenovih debelih usana.

Dok je on brojao novčanice, a traper pokušavao da protumači pritajeni smisao njegovih reči, najednom se ispod palube začuše potmulji ljudski glasovi, jauci, vika, nešto kao fijuk biča, a kao da sve to dolazi iz groba. Uz sve to jasno se čuo i zveket lanaca.

Taman je traperov bistri mozak počeo da shvata kakva je to roba koju kapetan Berten treba da preuzme, kad ga prenu Endersenov glas:

— Tačno u dolar. Gde je ostalo?

— Šta je to »ostalo«? — upita traper.

— Zar vam vaš gazda nije dao još nešto?

— Samo to što sam vam predao.

Enderson skoči besno sa stolice.

— Pravi li se on lud ili želi samnom da se našali? Dogovorili smo se da mi i ovog puta, prilikom preuzimanja robe, preda i pet stotina zlatnika, onakvih kakve mi je predao pre pola godine kad je primio prvu pošiljku.

Traperovo srce zaigra ludo. Ipak se savlada i ničim ne otkri Endersonu svoje uzbuđenje.

— Nikakve zlatnike mi nije dao. Ali, ako ste se tako pogodili, on će vam ih, sigurno, dati.

— Kad ih dobijem, kapetan Berten će preuzeti robu — reče Enderson hladno. — Vratite se, i to mu kažite. Na obali je malo naselje u kome možete kupiti konja. Još u toku dana bićete u Ričmondu, a sutra ujutro ponovo ovde. Ne dodete li sa zlatnicima sutra do podne, nećemo čekati. Odvešćemo robu sami u Luizijanu i tamo ćemo je rasprodati. Dakle, sutra do podne. A vi ste odličan jahač i možete ova mo stići još u toku noći.

— Krećem odmah — reče traper i izađe.

Kad je bio na vrhu stepenica začuo je razgovor dvojice kapetana.

— Šofild je mislio da će ih biti sto pedeset — izgovorio je kapetan Berten.

— Bilo bi ih toliko da dvanaest nije pomrlo — zapiskutao je kapetan Forbes. — Daleko je Afrika, Edgare. Jednom su se i pobunili, pa sam trojicu kolovođa morao da ubijem. Inače, kao što si video, svi su probrani, snažni, mladi muškarci i mlade žene.

— To je tačno — začuo je Bertenov odgovor dok su prolazili pored otvora što je vodio ispod palube.

Imao je potpune podatke o robi gradonačelnika Šofilda kojom ga je snabdevao Melvil Enderson. Preko sto trideset crnih robova, trebalo je prebaciti u »Stelu«, odvesti na granicu Luizijane i prodati ih. Da li je to za-

konski legalan posao, to traper nije znao, ali je zato bio duboko uveren da je on, posmatran sa ljudske tačke gledišta, bio veoma nemoralan i neshvatljiv za svakog razumnog čoveka.

Učinio je onako kako ga je Enderson posavetovao. U naselju na obali kupio je dobrog konja, dojahao do Brasosa i duž reke nastavio put na sever.

Oko tri sata popodne, u vreme kad se gradonačelnik odmarao posle ručka, zakucao je na njegovim vratima.

Šofild ga je dočekaao sa prestrašenim izrazom lica, predosećajući da se dogodilo nešto nepredviđeno, ali se odmah smirio kad je čuo o čemu se radi.

— Prokleta cepidlaka — odahnuo je pokušavajući da se osmehne. — Kao da mu to nisam mogao dati ovde. — Zatim je dodao nešto što je traper i očekivao: — Taj prokleti Enderson, od kako je doznao da povremeno nabavljam zlatnike iz Meksika, ne propušta priliku da mi neku stotinu odnese. . . Sačekajte, Tome. Sada ću vam ih doneti — rekao je i zamakao u susednu sobu pritvorivši za sobom vrata.

Znatiželja je bila velika da bi traper mogao ostati na jednom mestu u čekati. Prišao je vratima sobe u kojoj se nalazio Šofild i kroz prorez širok jedan do dva inča zavirio u nju.

Imao je sreću da se Šofild nalazio okrenut leđima tačno ispred vrata, kraj velikog ormara sa knjigama. Video je kako otvara ormar, kako iz sredine gornjeg reda vadi desetak knjiga i stavlja ih na sto, a zatim otud izvlači onaj isti kovčežić koji je on

martovskog dana 1848. zarobio sa meksičkim oficirima. Otvorio ga je i zlatnici zazvečkaše dok ih je brojao.

Više nije posmatrao. Vratio se kraj prozora i seo. Premišljao je kako da postupi. Uleteti u sobu i naterati Šofilda da prizna da je ukrao kovčežić sa zlatnicima, bilo bi najjednostavnije, ali se time ne bi sve završilo. U pitanju su bili još neki pokvareni ljudi i blizu sto pedeset jadnih crnaca koje je čekala gorka sudbina ako ih se dokopaju luizijanski robovlasnici.

Rešiti samo jedan problem, a druge ostaviti netaknute nije bilo u prirodi Apači Toma i on odlučio da ne prenapli, već da najpre porazgovara sa doktorom Mek Viljemsom i njegovim bratom sudijom, verujući da njihovo poštenje i iskustvo neće biti poljuljani činjenicom što se radi o gradonačelniku i o čoveku koji je trebalo uskoro da postane njihov zet.

19.

PRENERAŽENJE

Traper nije hteo da zamara svog vranca, već je odabrao jednog konja iz gradonačelnikove štale da Šofild ne bi ni u šta posumnjao, odjahao je iz grada, zatim se vratio prema reci i uz nju došao do kuće doktora Viljemsa.

Zatekao ga je u bašti kako zaliva cveće i iznenadio ga svojom pojavom.

— Zar vi niste u Velasku? — upita ga lekar. — Kenet mi jutros reče da vas neće biti nekoliko dana.

— Bio sam, ali sam se vratio — odvrati traper, a onda nešto tiše upita: — Mogu li s vama da porazgovaram, ali nasamo? Desile su se veoma važne stvari.

— Razume se, Tome. Udite! Žena i kćer su otišle kod Stele, a zatim će u kupovinu. — Pogledao ga je ispitivački dok je s njim išao prema verandi. — Za ovo vreme od kako ste u Ričmondu, nikad vas nisam video tako ozbiljnog, pa i, rekao bih, zabrinutog.

— Ima puno razloga za to — reče traper, sedajući za sto na verandi. — Pre svega, molim vas da pročitate ovaj dnevnik poručnika Dickinsona — pruži mu on beležnicu.

Lekar bez reči stavi naočari i sledećih dvadesetak minuta njegov pogled se nije odvajao od ispisanih listića. Kad završi, zatvori beležnicu i pruži mu je, zatim reče:

— Strašno! O ovome ste vi i Kenet razgovarali pre nekoliko večeri baš za ovim stolom?

Traper potvrdi glavom.

— Znači, taj kaplar nije ukrao zlatnike niti ubio poručnika. On je bio njegova žrtva.

— Tako je.

— Jeste li pronašli zlatnike? — upita ne pokazujući pri tom ničim da mu je ostao u pameti zagonetni pratilac Dickinsona i Flečera.

— Nisam, doktore. Preduhitrio ih je onaj treći koji ih je pratio — i on ispriča sve ono što se zbilo posle otkrivanja Dickinsonovog kostura. — Ovo je taj zlatnik koji sam pronašao na mestu gde je bio zakopan kovčežić — reče i baci na sto novčić koji zazveck.

— Slutite li ko bi mogao biti taj treći?

— Sada više ne slutim, ali znam sigurno — odvrati ovaj čvrstim glasom. — Samo su još dve osobe znale za zlatnike: kapetan Hober i poručnik Šofild. Najpre sam posetio kapetana Hobera i uverio se da on nije taj, a onda sam otkrio kuda je bivši poručnik otišao iz svog Mek-Kemeja, razglasivši da ga ovde čeka veliko nasledstvo koje mu je pokojni ujak ostavio.

— Nasledstvo! — zatitraše doktorove oči. — Njegov ujak je živ i bio bi puki siromah da ga Kenet ne pomaže. Znači, Tome. . . — začeo lekar pitanje, ali se ne usudi da ga dovrši.

— S obzirom na vezu vaše kćeri sa Šofildom, veoma mi je teško što moram da vam kažem da imam dokaze da je Kenet Šofild ukrao kovčežić sa zlatnicima.

— Dragi moj mladiću! — blesnuše oči doktora Mek Viljensa — nemojte se uopšte obazirati na moju kćer. Ja, moja žena i naša kćer bićemo vam većito zahvalni što ste nam na vreme skrenuli pažnju na to kakav je Šofild čovek, mada mi se on, iskreno, nikad nije mnogo dopadao. Mnogo štošta i u njegovim poslovima, baš kao i u Endersovim, bilo je mutno. O tome mi je brat, koji je dobijao razne pritužbe, pričao, ali su se ta dvojica uvek znala da izmigolje.

— Nisu u pitanju samo zlatnici — nastavi traper.

— Ima još nešto?

— Da, i to veoma gadno, doktore — odvrati traper i ispriča sve ono što je doživeo od sinoćnjeg susreta sa Šofildom i kape-

tanom Bertenom, do trenutka kad je kroz odškrinuta vrata u gradonačelnikovo palati video Šofilda kako iz kovčežića vadi zlatnike. — Tih pet stotina zlatnika su u bisagama konja koga jašem — završi traper, ode do konja, izvadi iz bisaga platnenu vrećicu i donese je.

Kad je razvezaše, ustanoviše da su ti zlatnici istovetni onom jednom koji je traper pre toga bio izvadio iz džepa.

— Pa, to je nečuveno! — gušio se lekar. — I tog čoveka smo izabrali za gradonačelnika! Moj brat će morati odmah da otputuje u Ostin kod guvernera Tek-sasa i da zatraži nalog za Šofildovo stavljanje u istražni zatvor. Za to vreme će se šerif uz pomoć obalske straže u zalivu pobrinuti da se sva ta žgadija od trgovaca robljem zatvori, a oni jadnici rasporede po plantažama u Tek-sasu. Neće im biti sjajno, ali će im u, svakom slučaju, biti bolje nego u Luizijani, Alabami, Džordžiji. . .

— Postoji li zakon koji zabranjuje trgovinu robljem?

— Kako da ne. Godine 1801. predsednik Tomas Džeferson doneo je takav zakon i on je još uvek na snazi, iako se u potajki, kao i kod ovog slučaja, krši. Ali kazne su veoma stroge.

— Doktore, na nešto bih vas podsetio.

— Recite!

— Mislim da nije potrebno da vaš brat putuje u Ostin.

— Nijedna vlast ne može gradonačelnika lišiti slobode bez guvernerove naredbe — primeti doktor, pa dodade: — Razume se, osim vojne.

— U tome i jeste stvar. Kenet Šofild je ukradio armijski novac u vreme kad je bio aktivan poručnik armije SAD. Prema tome, za taj slučaj je nadležan vojni sud.

— Tako mi boga, imate pravo. Odmah ćemo šerif, moj brat i ja otići kod kapetana Stjuarta i o svemu ga obavestiti. S njim ćemo se dogovoriti o onome što treba preduzeti.

20.

EPILOG

Noć je već bila nastupila.

Veliki zidni sat u gradonačelnikovo sobi otkucao je devet puta kad ga je livrejisani sluga obavestio da su došli sudija, lekar, šerif i kapetan, duštvo koje se na tom istom mestu često okupljalo u noćnim satima radi kretanja.

— Dragi prijatelji — dočekao ih je gradonačelnik raspoloženo, da ste došli pola sata ranije, mogli bi ste mi se pridružiti pri večeri. Ovako, mogu da vas ponudim vašim omiljenim pićem.

— Šofilde, ovog puta nismo došli da igramo karte — reče mu sudija hladno.

— Poručniče Šofilde — nadovezao se smrknuti kapetan — moraćete da nas saslušate i da odgovorite na neka naša pitanja.

Gradonačelnik prsne u smeh i pripreti im prstom.

— Moram da priznam da ste me malo uznemirili. Od kad me, sudijo, zovete mojim prezime-nom, a vi, kapetane, oslovljavate mojim nekadašnjim činom? Dosta je šale, prijatelji, i neka svak zauzme svoje uobičajeno mesto.

— Ne šalimo se, poručniče — uzvratiti kapetan vadeći iz bluze nekakvu beležnicu. — Pročitajte ovaj autentičan dnevnik poručnika Frenka Dickinsona koji je ovih dana pronađen u jednoj pećini u Planini Apača, kraj ostataka Dickinsonovog tela.

— Kakve to ima veze sa mnom? — upita Šofild.

— Ima, i te kakve — odvrati kapetan. — Molim vas, čitajte.

Ruka mu je zadrhtala kad je prihvatio beležnicu i otvorio je. Zatim je počeo da čita. U početku blede, njegovo lice počelo je da dobija rumenu boju. Kad je završio, spustio je beležnicu na sto.

— Ko bi pomislio da bi poručnik Dickinson mogao biti takav! — rekao je zamišljeno. — Ali ponovo vas pitam: šta se sve to mene tiče?

— A ja vam ponovo odgovaram da vas se tiče — rezao je kapetan. — Jer, vi ste bili onaj čovek koji je Dickinsona i Flečera pratio i koji je uzeo kovčežić sa zlatnicima.

Pobledeo je i skočio.

— Kako se usuđujete, kapetane? — viknuo je. — Zaboravljate ko sam.

— Ne zaboravljam ko ste sada, ali znam da ste pre pet godina bili lopov — naglasi kapetan poslednje reči.

— Zahvalite bogu što mi oružje nije pri ruci. Zbog te uvrede bih vas ubio — reče i pođe rukom prema ladici u stolu kraj kog se bio zadesio.

— Šofilde, dole ruke sa stola — naroguši se i šerif vadeći svoj kolt.

— Vi ste poludeli! Ko je sve to smislio? Znate li da to zbog čega

me optužujete treba da dokažete, kapetane?

— To će biti veoma lako — odvrati ovaj, pa iz torbe koju je doneo izvuče vrećicu sa zlatnicima koju je Šofild dao traperu. — Ovde ima pet stotina meksičkih zlatnika koje ste dali Apači Tomu. A ovo je jedan isti takav zlatnik koji je čovek što je pronašao ovaj dnevnik otkrio na mestu na kom je Dickinson zakopao kovčežić sa zlatnicima.

— I šta dokazujete? Ja te zlatnike povremeno kupujem u Meksiku, a sadašnji zlatnici i oni koji su bili u opticaju pre pet godina, isti su — branio se vešto.

— Možda bismo vam i poverovali da je tako da ne postoji nešto što dokazuje da ni sada ne govorite istinu — nije popuštao kapetan.

Šofildovo čelo se orosilo znojem.

— Neka ude — obrati se kapetan šerifu.

Ovaj dođe do vrata otvori ih i reče:

— Udite, Apači!

Bio je to najjači udarac do tada. Šofild je buljio uznemireno čas u njega, čas u ostalu trojicu.

— Kaplare Line — počeo kapetan zvanično — dokažite da su ovih pet stotina zlatnika oni što su se pre pet godina nalazili u kovčežiću koji su Flečer i Dickinson nosili generalu Filipisu u Fort Stokton.

Ovaj priđe ormaru s knjigama i povuče rezu.

Bio je zaključan.

— Poručniče, otvorite ormar! — obrati se traper Šofildu.

— Znači, vi ste taj koji je sve to zamesio — povika Šofild besno, ali se ne pomače s mesta.

— Ne, poručniče! Vi ste, zapravo, taj koji je to, kao što rekoste, zamesio pre pet godina. Sticajem raznih okolnosti došao sam u situaciju da otkrijem Dikinso-
nov dnevnik, da pođem tragom za lopovom, a sve u želji da sprem
ljagu sa nedužnog kaplara Flečera. Hoćete li otvoriti ormar?

— Zašto bih?

Ne čekajući da izvadi ključ, traper kundakom kolta razbi staklo, uhvati ram vratnica i snažno ga povuče, te se one otvoriše. Zatim skide nekoliko knjiga u sredini gornje police i iza njih izvuče kovčežić.

— Gospodo — reče on — ovo je dokaz. Da je to onaj isti kovčežić sa zlatnicima, potvrdiće i kapetan Hober, sada šerif u Barstovu, koga ćete morati pozvati kao važnog svedoka.

On izruči preostale zlatnike na sto. Kasnije ih je prebrojao i ustanovio da ih je, zajedno sa onih pet stotina namenjenih Endersonu, bilo ukupno tri hiljade dve stotine.

— Šta kažete na ovo, poručniče Šofilde? — upita kapetan oštro. — Čutite? Sasvim je razumljivo da posle ovog nepobitnog dokaza i niste u stanju išta da kažete. Pošto ovo što ste učinili kao oficir naše armije podleže vojnom sudu, on će vam i suditi. Dctle vas stavljam u pritvor i privremeno konfiskujem u korist armije svu vašu imovinu. O tome ćemo već sutra obavestiti našu vrhovnu komandu, kao i gospodina guvernera Teksasa.

— Što se tiče vaše nezakonite trgovine robljem — nadoveza se sudija Mek Viljems — zato će vam se posebno suditi pred

gradskim sudom. I o tome će gospodin guverner biti obavešten.

Na kraju se javi i doktor.

— Uzgred, nešto sasvim privatno — reče on muklo. — od ovog trenutka vaše zaruke sa mojom ćerkom ne postoje. Takav zet mi nije potreban. Hvala Apači Tomu što je moju porodicu spasio velike sramote!

— Šerife, molim vas vežite ga!

— izreče kapetan.

— Ne! — krknu Šofild. — Nećete!

Pre nego što je iko od prisutnih mogao da ga spreči, on se zaletе i iskoči kroz prozor u popločano dvorište.

Nije imao sreće da umakne. Visina od oko dvadeset pet stopa bila je prevelika. Ostao je na zemlji sa obe slomljene noge.

Te noći Apači Tom je galopirao sa šerifom niz reku Brasos prema Velasku.

Sa nekoliko pripadnika obalske straže savladali su bez mnogo muke šestoricu mornara na Šofildovom brodu »Stela«, kao i pijanog kapetana Bertena.

Dok se nešto kasnije Apači Tom u čamcu približavao brodu »Glorija« sa dvojicom probranih momaka iz obalske straže prerušenih u Bertenove mornare, iza broda »Glorija« pojavile su se najednom tri brze barke pune pripadnika obalske straže.

Možda bi iskusni kapetan Forbes i beskrupulozni Melvil Enderson pokušali da se probiju kroz taj обруč i da se dokopaju otvorenog mora, da u akciju nisu stupili Apači Tom i ona dvojica što su s njim došla.

Najpre su bili savladani Enderson i kapetan, a zatim još dva oficira. Opomenuta šta je čeka ako pruži otpor, posada se posle toga predala.

Iz druge potpalube izvučeno je sto trideset šest izgladnelih i bolesnih ljudi crne rase od kojih je svaki posle nekoliko sedmica provedenih u uslovima koje ni najsnažnije životinje ne bi podnele, bio na granici nervnog slo-
ma.

Nekoliko dana kasnije, Apači Tom je napustio Ričmond sa ne-

kakvom čudnom prazninom u srcu, koja se uvek javi kad se čovek uveri da onaj kog je nekad voleo i poštovao nije, u stvari, zaslužio tu njegovu ljubav i poštovanje.

Što se više približavao svojoj Planini Apača, tu setu su potiskivali ubeđenje da je učinio nešto što je bio dužan da učini i radost što će se uskoro naći sa onima koji svoju savest i poštenje ne bi prodali ni za mnogo više zlatnika.

k r a j

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA!

KONKURS ZA VESTERN ROMAN

Redakcija VESTERN ROMANA X—100 raspisuje stalni konkurs za western romane koji će se objavljivati u istoimenoj ediciji. Rukopisi treba da su obima od oko 8 autorskih tabaka (115 do 130 stranica sa 30 redova i 60—65 slovnih mesta, novinarskog proreda, otkucani na pisačkoj mašini). Nagrađenih romana neće biti nego će Redakcija otkupiti svaki roman koji bude odgovarao njenim kriterijima, a o čemu će odlučiti posebni žiri. Rok slanja rukopisa nije ograničen. Informacije na telefon 021/623-170.

Rukopise slati na adresu:
•DNEVNIK•, Redakcija western romana
21000 Novi Sad
Vojvodanskih brigada br. 7/XII

PAŽNJA! PAŽNJA! PAŽNJA! PAZNJA!

EDICIJA HEJZI

Uzbudljivo!

Zagonetno!

senzacionalno!

šokantno!

Izuzetan tempo!

Žestoka akcija!

Neskrivena surovost!

Otvoreni seks!

**Pisano grubim i sočnim
jezikom podzemlja!**

**KRIMIĆI O HEJZIJU —
KRIMIĆI KOJI SE PAMTE!**

Sexpress

EROTSKI MAGAZIN
NA SVIM KIOSCIMA

Stimulativno!
Uzbudljivo!
Zanimljivo!
Kontakti!
Modeli!

U SLEDEĆEM BROJU

E. Herison

SMRT KRALJA v PAŠNJAKA

Gemon Vilis dao je znak svojim revolverašima da otvore vatru. On sam, nanišanio je na Eltona Danaveja, kog je u jasnoj noći sasvim dobro mogao da vidi na čelu kolone njegovih kauboja.

Nekoliko dugih minuta trajala je nedoumica među kaubojima, kada su videli da je rančer pogoden i da je pao sa konja. Videvši da Danavej ne daje znake života, prvi se snašao Darlok, i preuzeo komandu. . .

JUGOBANKA

DODITE
DA SE DOGOVORI MO

YU ISSN 0353-1287

9 770353 128096